

LASI!

ATBALSTI!

IESAISTIES!

SATURA VADLĪNIJAS

Latvijas Nacionālās bibliotēkas lasīšanas veicināšanas programmas

“Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025” grāmatu kolekcijas iepazīšanai

Šo izdevumu ir publicējusi Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB).

Dokuments ir pieejams arī internetā:

<http://lnb.lv> un <https://mape.gov.lv>

© Latvijas Nacionālā bibliotēka, 2025.

ISSN 2661-5851

Sastādītājas Lāsma Badamšina, Lana Barižikova, Sarmīte Galsa,
Emija Emīlija Grigorjeva, Ilze Marga, Ilze Ramba

Konsultante Silvija Tretjakova

Redaktore Ilze Stikāne

Datorgrafikas
noformējums Alise Štrause

Ilustratore Marita Maizīte

Izdevuma daļēja pārpublicēšana atļauta nekomerciālos nolūkos, pirms teksta fragmenta norādot tā izdevēju.

Atļauju pārpublicēt visu dokumentu var pieprasīt LNB Bērnu literatūras centrā
Mūkusalas ielā 3, Rīga, LV1423.

Tālr.: +371 67716040

E-pasts: berni@lnb.lv

Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) lasīšanas veicināšanas programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025” īstenošanai, kā arī integrēšanai mācību stundās un bibliotēku nodarbībās LNB Bērnu literatūras centrs piedāvā metodisko materiālu, kurā tuvāk aplūkotas kolekcijas grāmatas, piedāvāti paņēmieni lasīšanas dažādošanai.

LNB ar Latvijas Republikas Kultūras ministrijas atbalstu sadarbībā ar partneriem turpina 2024. gadā sāktu sabiedrības iesaistes kustību “Restarts lasīšanai” augstākā līmeņa lasītprasmes atbalstam. Kustību reprezentē īpaši izstrādāts animēts logotips, kurš atspoguļo cilvēka mijiedarbi, attiecības ar grāmatu un lasīšanu. Tā autori ir ilustratore Ella Mežule un ukraiņu animators Kirilo Novikovs (*Kyrylo Novikov*). Logotips pieejams saziņā ar lnb@lnb.lv, iesakām to izmantot pēc iespējas biežāk.

Arvien aktīvāk lasītveicināšanā iesaistās arī uzņēmēji un kopienu centri, veicinot bibliotēku, grāmatu un citu informācijas resursu pieejamību individuālas atbildības un personiskas iniciatīvas līmenī. Lasīšanas tradīciju nostiprināšanās sabiedrībā būtiski ietekmē dzīves kvalitāti, komunikāciju un demokrātijas attīstības iespējas.

Lasīšanas veicināšanas programma “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025” jau divdesmit piekto reizi turpina piedāvāt kvalitatīvas, augstu novērtētas literatūras izlasi noteiktu vecumposmu lasītājiem. Izvēlētās grāmatas atbilst bērnu un jauniešu interesēm un vajadzībām, uzrunā personiski un veido pozitīvu pamatu bērnu un jauniešu emocionālai sasaistei ar grāmatām. Programmas ietvaros bērniem un jauniešiem ir iespēja doties uz bibliotēkām saņemt lasīšanai grāmatas, patstāvīgi lasīt, kā arī apspriest un diskutēt par lasīto ar vienaudžiem.

Pielāgojot programmu un nodrošinot pedagogiem iespēju efektīvāk to izmantot lasītprasmes attīstīšanai ikdienas darbā, ir sagatavots metodiskais materiāls un mācību līdzekļi (darba lapas), kuros izmantoti programmas 2025. gadā izvēlētie literatūras kolekcijas darbi. Atbalsts skolotājiem ir šo grāmatu pieejamība skolas bibliotēkās, kuras pieteikušas savu dalību programmā.

Metodisko materiālu elektroniskais izdevums satur nodarbību aprakstus un darba lapas, aplūkoto grāmatu secība atbilst plakātam “Lasi un vērtē '25”. Ir formulēti mācību mērķi, sniegta papildinformācija, piedāvātas dažādas spēles, radošās rakstīšanas un citi mākslinieciskās pašizpaušmes uzdevumi, diskusiju temati, testi, jautājumi uzdevuma izpratnei. To viegli izmantot lasītprasmes attīstīšanai, veicinot dažādas caurviju prasmes.

2025. gadā lasīšanas veicināšanas programmā iekļauta jauna vecumgrupa – 7+. Kolekcijā kopumā lasāmas 29 grāmatas sešās vecumgrupās – 5+, 7+, 9+, 11+, 15+ un Vecāku žūrija. Kolekcijas izveidē latviešu grāmatas 500. gadā izcelta galvenokārt oriģinālliteratūra, kopā atlasot 16 latviešu autoru grāmatas. Tulkotās literatūras daļu veido pa trim tulkojumiem no lietuviešu un zviedru valodas, divi no angļu valodas un pa vienam tulkojumam no igauņu, franču, slovēņu, dāņu un nīderlandiešu valodas.

Grāmatas ir daudzveidīgas, un katrs lasītājs var atrast sev saistošu sižetu vai vizuālu vēstījumu. Var izbaudīt dzejas bagāto un skanīgo valodu, lasīt stāstus un fantāzijas romānus, pārdomāt vēsturiskas un aktuālas tēmas, priecāties par lieliskām ilustrācijām un pētīt grafiskos stāstus.

Svarīgs publicitātes elements un grafiskais organizators ir programmas plakāts “Lasi un vērtē '25”. Plakātus rekomendējam izvietot ne vien bibliotēkās, bet arī publiski plašāk pieejamās vietās – skolu gaitējos, klasēs, ievietot kā banerus mājaslapās un citur. Tādam nolūkam publicitātes materiāli ir pieejami LNB mājaslapā www.lnb.lv.

“Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas 2025” informatīvais buklets ir adresēts visu vecumgrupu dalībniekiem. To var lietot kā vienotu izdevumu, bet var arī sagriezt trīs daļās. Pirmajā daļā sniegta informācija par programmu vispār un to, kā soli pa solim tajā iesaistīties, kā arī parādītas pieaugušajiem piedāvātās grāmatas, kuras piemērotas arī citām vecumgrupām, bet sekojošās divas daļas var noderēt bērniem un jauniešiem par grāmatzīmēm ar atgādinājumu, kuras grāmatas vēl jāizlasa.

Programmas noslēdzošais posms ir atsauksmju un sava vērtējuma par lasītajām grāmatām uzrakstīšana elektroniskajā novērtējuma anketā. Anketas piekļuves kodus un citu informāciju var atrast LNB mājaslapā www.lnb.lv. Pirms anketas aizpildīšanas vēlams īsi formulēt vai arī pārrunāt ar lasītājiem, kāda ir izvēlētās grāmatas galvenā doma un kā varētu raksturot kādu no galvenajām personām, piekodinot, ka nevajadzētu atstāstīt grāmatas saturu. Lai vērtējums būtu personisks un spētu ieinteresēt arī citus izlasīt konkrēto grāmatu, vēlams mudināt neizmantojot tādas apzīmējumus kā, piemēram, “interesanta”, “patika”, “daudz notikumu”. Lasītāju rakstītos grāmatu vērtējumus parasti izlasa arī autori, un tie viņus iedvesmo turpmākajam darbam. Veiksmīgāk formulētie vērtējumi tiek citēti Lielajos lasīšanas svētkos, kuri parasti notiek Latvijas Nacionālajā bibliotēkā nākamā gada martā. Savukārt katra lasītāju žūrija lasīšanas un vērtēšanas posmu noslēdz ar kopīgi rīkotiem svētkiem savā bibliotēkā vai skolā.

BĒRNU ŽŪRIJAS 2025

5+ vecuma grupas grāmatas

Agnese Vanaga, Marina Heniņa
Jannis un Čapa. Vienu dienu ačgārni
Rīga: Zvaigzne ABC, 2024.

Agnese Vanaga (1985) ir bērnu grāmatu rakstniece un scenāriju autore. Studējusi finanšu vadību un filoloģiju, vairākus gadus strādājusi par žurnālisti, 2025. gadā ieguvusi skolotāja kvalifikāciju Latvijas Universitātes Izglītības zinātņu un psiholoģijas fakultātē, piedalās lasītprasmes pētījumos un strādā par latviešu valodas un literatūras skolotāju. Viņa vada nodarbības gan bērniem, gan pieaugušajiem par grāmatām un lasītpraksi, 2023. gadā ieguvusi Lasīšanas vēstneša titulu un Latvijas Nacionālās bibliotēkas pateicību par iniciatīvu un ieguldīto darbu lasīšanas veicināšanas programmā “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”. Agneses Vanagas grāmatas ir saņēmušas BJVŽ lasītāju augstākos vērtējumus – “Plastmasas huligāni” ieguvuši 2. vietu BJVŽ 2019 9+ vecuma grupā, “Pagalma enciklopēdija jeb Kas tad tas?” ieguvusi 1. vietu BJVŽ 2021 5+ vecuma grupā un komikss “Sirdslietas” ieguvis 1. vietu BJVŽ 2024 5+ vecuma grupā. Uzzini vairāk un piesaki klasi uz Agneses Vanagas vadītajām nodarbībām mājaslapā <https://www.agnesevanaga.lv/>.

Marina Heniņa (1981) ir māksliniece un grāmatu ilustratore, zīmē gan digitāli, gan, izmantojot tradicionālus līdzekļus. Viņa ilustrējusi vairāk nekā 10 bērnu grāmatu. BJVŽ 2025 5+ vecuma grupā varam pētīt viņas ilustrācijas arī Varenā Sēļā grāmatā “Eju meklēt draugus!”. Uzzini vairāk Marinas Heniņas mājaslapā <https://www.marinahenina.com/>.

Agnese Vanagas un Marinas Heniņas bilžu grāmatu sērija par Janni un Čapu ieguvusi otro vietu apgāda “Zvaigzne ABC” rīkotajā konkursā “Bērnu grāmatu sērija”, un tas devis iespēju to publicēt šajā izdevniecībā.

Nodarbība ATTĒLU KALEIDOSKOPS

MĒRĶIS – rosināt vērtīgumu un lasītprasmi, kā arī veicināt grāmatā lasītā teksta izpratni un trenēt atmiņu.

MATERIĀLI: 1. darba lapa, krāsaini zīmuli.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Rosināt izlasīt grāmatu, pievēršot lielu uzmanību ilustrācijām.
- ➔ Pēc grāmatas izlasīšanas uzdot jautājumus uzdevuma izpratnei (sk. zemāk “Jautājumus uzdevuma izpratnei”).

- ➔ Izdalīt darba lapas un paskaidrot uzdevumu – savienot desmit vārdus ar atbilstošajiem attēliem.
- ➔ Pēc uzdevuma veikšanas kopīgi pārbaudīt un pārrunāt paveikto.

PAREIZĀS ATBILDES

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā sauc galvenos grāmatas varoņus un kā tie izskatās?
- Cik mušu lidinās vienā draudzīgā bariņā?
- Kas notiek ar Janni pēc tam, kad viņš ir apēdis daudz konfekšu?
- Vai tu pamanīji ačgārni nokritušo lāci rotaļu istabā?
- Vai mušām garšo konfektes uz kociņa?
- No kā ir veidotas Čapa rokas?
- Vai grāmatā ir attēlots gliemezis?
- Vai tu gribētu, lai zobi sāpētu no dārzeņiem, nevis no konfektēm?
- Vai konfektēs ir cukurs?
- Vai zirnekļi mūk no mušām?

- Izlasiet un apspriediet Agneses Vanagas un Marinas Heniņas sērijas par Janni un Čapu otro grāmatu “Jannis un Čapa. Kāpēcdiena.” (Zvaigzne ABC, 2024).
- Izlasiet arī Agneses Vanagas citas grāmatas, kuras atzinīgi novērtējuši iepriekšējo gadu “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas” eksperti – “Sirdslietas” (2023), “Pagalma enciklopēdija jeb Kas tad tas?” (2020) un “Plastmasas huligāni” (2019).

MĒRĶIS – veicināt lasītprasmi un rakstītprasmi.

MATERIĀLI: 2. darba lapa, zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt darba lapas un pārrunāt uzdevuma nosacījumus.
- ➔ Aicināt izpildīt uzdevumu – uzrakstīt pareizi ačgārnos vārdus.
- ➔ Salīdzināt ar pareizajām atbildēm – ČAPA, MUŠAS, AČGĀRNI, ZIRNEKLIS, GLIEMEZIS, KONFEKTE, JANNIS.
- ➔ Pārrunāt paveikto, izmantojot jautājumus uzdevuma izpratnei.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā sauc grāmatas galvenos varoņus?
- Nosauc dzīvniekus, ko tu ieraudzīji bilžu grāmatas ilustrācijās.
- Par ko stāstīts grāmatā?
- Kā tev patīk grāmatas ilustrācijas? Kas tajās ir īpašs?
- Kā tev veicās ar ačgārno vārdu lasīšanu un rakstīšanu?

Izlasīt ačgārni uzrakstīto Astrīdes Ivaskas dzejoli “Ačgārni” (Biki-buks Nr. 74. Ivaska, Astrīde. Ačgārni. Rīga: Liels un mazs, 2016. Biki buks: 100 dzejoļu izlase bērniem.)

Nodarbība KĀDU DIENU AČGĀRNI

MĒRĶIS – veicināt iztēli un radošumu.

MATERIĀLI: 3. darba lapa, krāsainie zīmuli, uzlīmes izstādīto darbu vērtēšanai.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Uzdevumu var veikt arī tie, kuri grāmatu nav lasījuši.
- ➔ Izdalīt darba lapas un izskaidrot uzdevumu, aicinot bērnus iztēloties un uzzīmēt, ko viņi vēlētos kādu dienu redzēt vai piedzīvot ačgārni – pretēji tam, kā tas parasti dzīvē notiek (dārziņā, mājās, brīvā laika nodarbēs, dabā).
- ➔ Izveidot darbu izstādi un aicināt bērnus darbus vērtēt.
 - Katrs bērns izlozē savu kārtas numuru un tādā secībā īsi iepazīstina pārējos ar savu zīmējumu un piestiprina to kopējā izstādē.
 - Visi vērtē izstādes darbus, izmantojot krāsainas uzlīmes, ko piestiprina pie 3 veiksmīgākajiem zīmējumiem.
 - Saskaitot balsis, noskaidro un apsveic 3 uzvarētājus.
- ➔ Kopīgi pārrunāt katra bērna veikumu, izmantojot jautājumus uzdevuma izpratnei.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Iepazīstinot ar savu zīmējumu, aicināt atbildēt uz jautājumiem.
 - Kas tavā zīmējumā ir ačgārni?
 - Kā parasti notiek dzīvē?
 - Kāpēc tu vēlētos, lai kādu dienu tas, ko esi uzzīmējis, būtu ačgārni?
- Pēc zīmējumu konkursa beigām pārunāt uzdevumu.
 - Vai bija viegli izdomāt savu "ačgārno dienu"? Kādas idejas tev radās?
 - Kā tev veicās ar "ačgārņās dienas" uzzīmēšanu?
 - Kurš zīmējums tev patīk vislabāk, kāpēc?
 - Ko jaunu un interesantu tu redzi citu bērnu zīmējumos?

Uzaicināt Agnesi Vanagu ar izbraukuma nodarbību par viņas grāmatām vai norunāt ar viņu attālinātu tikšanos. Informācija autores mājaslapā – <https://www.agnesevanaga.lv/>. Arī ilustratore Marina Henriņa labprāt tiekas ar bērniem. Tā būtu lieliska iespēja parādīt autorēm grupas veidoto zīmējumu izstādi.

Anna Vaivare, Inese Zandere

Otrais koncerts

Rīga: Liels un mazs, 2024.

Anna Vaivare (1987) ir māksliniece un ilustratore. Studējusi arhitektūru un ilustrācijas mākslu, ilustrē bērnu grāmatas un zīmē komiksus, ir piedalījusies vairāku produktu dizaina veidošanā. Viņas darbi ir publicēti Latvijas komiksu žurnālā “Kuš!” (kopš 2011), kā arī Latvijas un ārvalstu digitālajos un drukātajos medijos. Par ilustrācijām Leona Brieža dzejoļu krājumam “Saputrotā putra” saņēmusi Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu bērnu literatūrā un grāmatu mākslā (2016), bet viņas ilustrētā bilžu grāmata “Zīrgā” ieguvusi Latvijas grāmatu mākslas balvu “Zelta ābele” (2018).

Inese Zandere (1958) ir grāmatas teksta līdzautore. Pazīstamā latviešu dzejniece, publiciste un redaktore, bērnu grāmatu autore un izdevēja ir iedvesmojusi daudzus jaunus rakstniekus un māksliniekus pievērsties bērnu literatūrai.

Nodarbība AGATE SPĒLĒ ČELLU

MĒRĶIS – sekmēt lasītā tekstu izpratni.

MATERIĀLI: 4. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt darba lapas un aicināt bērnus izpētīt trīs ilustrācijas no grāmatas “Otrais koncerts”.
- ➔ Paskaidrot, ka pie katras ilustrācijas jāuzraksta, kā šajā situācijā jūtas galvenā varone Agate, kādas ir viņas emocijas. Ja bērni vēl rakstīt neprot, tad aicināt uz jautājumiem atbildēt mutiski.
- ➔ Pēc uzdevuma izpildīšanas kopīgi pārrunāt atbildes.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu domā, ko izsaka grāmatas nosaukums “Otrais koncerts”?
- Ja tu būtu Agates draugs vai draudzene, ko tu viņai pēc koncerta pateiktu?
- Kā Agates vectēvs viņu atbalsta?

Uzzīmēt Agati viņas nākamajā koncertā. Izveidot kopīgu zīmējumu izstādi “Trešais koncerts”.

MĒRĶIS – papildināt zināšanas par mūzikas instrumentiem, veicināt interesi par mūziku.

MATERIĀLI: 5. un 6. darba lapa, šķēres, līme. Dažādas lietas, ko var izmantot skaņu radīšanai.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt darba lapas un aicināt bērnus izgriezt mūzikas instrumentu attēlus.
- ➔ Kad mūzikas instrumentu attēli ir izgriezti, paskaidrot nodarbības dalībniekiem, ka katrs attēls jāpielīmē otrā lapā pie attiecīgā mūzikas instrumenta nosaukuma.
- ➔ Pēc uzdevuma izpildīšanas kopīgi apspriest pareizās atbildes. Aicināt bērnus nosaukt vēl citus mūzikas instrumentus, ko viņi zina.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kurus instrumentus, izņemot čellu, vēl var redzēt grāmatā "Otrais koncerts"?
- Kuru mūzikas instrumentu tu gribētu iemācīties spēlēt?
- Kur var iemācīties spēlēt mūzikas instrumentus?
- Kādu mūziku tev patīk klausīties?
- Vai vari nosaukt kādu pazīstamu mūziķi?

Izveidojiet improvizētu orķestri, spēlējot sarūpētos "mūzikas instrumentus".

Nodarbība ES UN UZTRAUKUMS

MĒRĶIS – sekmēt izpratni par emocijām.

MATERIĀLI: 7. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Pārrunāt, kādas emocijas stāstā izjūt Agate.
- ➔ Izdalīt bērniem darba lapas un aicināt viņus nosaukt vai uzrakstīt trīs lietas, kas viņiem liek uztraukties, un to, kādas ir viņu domas un darbības, kad ir uztraukušies. Aicināt nodarbības dalībniekus atzīmēt darbības, kā var mazināt uztraukumu, kā arī pierakstīt klāt vēl citas darbības.
- ➔ Pēc uzdevuma izpildīšanas pārrunāt atbildes un rosināt uz sarunu par emocijām.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu šodien jūties?
- Kas, tavuprāt, liek cilvēkiem uztraukties?
- Kas būtu, ja cilvēkiem nebūtu uztraukuma?
- Kā mēs varam palīdzēt kādam, kurš ir uztraucies?
- Kādā krāsā tu zīmētu uztraukumu?

- Kādas vēl emocijas mēs varam izjust? Kuras emocijas tu uzskati par pozitīvām, un kuras par negatīvām?

Kopīgi veikt elpošanas vingrinājumu: <https://www.youtube.com/watch?v=eZBa63NZbbE>

Dace Krēsliņa **Kas par smaku?**

Rīga: Zvaigzne ABC, 2024.

Dace Krēsliņa ir jauna un talantīga jau vairāku grāmatu autore un pati arī ilustratore. Karjeru sākusi kā augstu vērtēta advokāte, būdama pazīstama ne tikai Latvijā, bet arī Londonā, Briselē un citur. Viņas panākumi literatūrā sākušies, kad viņa kļuvis par vienu no izdevniecības “Zvaigzne ABC” bērnu grāmatu autoru un ilustratoru konkursa uzvarētājiem. Bilžu grāmata “Kas par smaku?” ir otrā no grāmatu sērijas “Aizvēstures pilsētas detektīvi” darbiem. Šajā sērijā autore ir apvienojusi visu, kas viņai pašai bērnībā grāmatās bijis interesants, – detektīvisižets, dzīvnieki, daba, komikss un noslēgumā vēl arī aizraujoši fakti par dzīvniekiem. Pirmā “Aizvēstures pilsētas detektīvu” sērijas grāmata “Postaža parkā” 2025. gadā iekļuvusi Boloņas Starptautiskās Bērnu grāmatu izstādes izlasē un ir atzīta par vienu no 150 pārsteidzošākajām bērnu grāmatām kategorijā “Ilgtspējība: 17 mērķi labākai nākotnei” (*Bologna Ragazzi Awards (BRAW) Amazing Bookshelf. Sustainability: 17 goals for a better future*).

Nodarbība KAS TAS PAR NOTIKUMU?

MĒRĶIS – veicināt sadarbību un attīstīt loģisko domāšanu.

MATERIĀLI: nodarbības vadītājs sagādā dažādas lietas ar Ziemassvētkiem raksturīgu smaržu – krustnagliņas, apelsīna miziņas, vaska sveci, ingveru, pīrādziņu, konfekti, kanēļa mizu, vaniļu, piparkūku, kadiķu, egles vai priedes zariņu – un katru ieliek atsevišķā papīra tūtiņā, 8. darba lapa, krāsainie zīmuļi, enciklopēdijas par augiem.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Ar nodarbības dalībniekiem pārrunāt grāmatas saturu.
- ➔ Aicināt bērnus iztēloties, ka viņiem līdzīgi kā detektīviem Dinai un Zigim jāatklāj kāds NOTIKUMS.
- ➔ Izklāstīt notikuma gaitu – kādu rītu bērni, ienākot skolā, bērnudārzā, bibliotēkā vai mājās, sajūt dīvainu SMARŽU, un ir jānoskaidro, kas notiek.
- ➔ Aicināt bērnus vispirms iepazīties ar pierādījumiem – dažādiem aromātiem, kuri paslēpti papīra tūtiņās. Bērniem pēc smaržas jāmēģina noteikt, kam šie aromāti raksturīgi un kad tos var sajust visvairāk.
- ➔ Aicināt minēt, kas tas ir par NOTIKUMU, kam raksturīgi šie aromāti.
- ➔ Kad noskaidrots, kas tas par NOTIKUMU, bērniem piedāvāt izpildīt darba lapu.
- ➔ Sarūpējiet enciklopēdijas, kur var vairāk uzzināt par augiem, kas minēti 8. darba lapā.
- ➔ Darba lapas brīvajos lodziņos jāiezīmē minētie garšaugi, kuriem raksturīgi sajustie aromāti.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kādas rakstura īpašības nepieciešamas detektīviem?
- Kas ir vajadzīgs, lai atšķetinātu kādu noslēpumu?
- Kā tu domā, vai vienmēr visu var noskaidrot?

Iepazīstiniet nodarbības dalībniekus ar Daces Krēsliņas projektu “365 dienas”, kurā viņa radījusi ilustrāciju katrai gada dienai: <https://dotta.lv/365>. Mudiniet bērnus zīmēt savu šodienas sajūtu ilustrāciju.

Nodarbība KUR KATRAM MĀJAS?

MĒRĶIS – rast jaunas zināšanas un nostiprināt tās.

MATERIĀLI: 9. darba lapa, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Ar nodarbības dalībniekiem pārrunāt grāmatas saturu.
- ➔ Pārrunāt, cik svarīgi dabā katram būt savā vietā.
- ➔ Izdalīt bērniem krāsainos zīmuļus un darba lapas.
- ➔ Aicināt padomāt, kur katrs no minētajiem dzīvniekiem dzīvo.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu domā, vai putni un dzīvnieki jūtas ērti svešā vidē?
- Kā, tavuprāt, dzīvnieki sadzīvo ar dažādiem kaimiņiem?
- Kas var būt atlidojušo putnu kaimiņi?

Kopīgi noskatīties videomateriālu par putniem, kuri ir cilvēka tuvākie kaimiņi: <https://www.youtube.com/watch?v=K3palhEZfsw>.

Nodarbība ESI DETEKTĪVS!

MĒRĶIS – veicināt sadarbību un attīstīt loģisko domāšanu.

MATERIĀLI: 10. darba lapa, priekšmets, ko nodarbības vadītājs paslēpis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Ar nodarbības dalībniekiem pārrunāt grāmatas saturu.
- ➔ Aicināt bērnus kļūt par detektīviem un atrisināt uzdevumu.
- ➔ Izdalīt bērniem darba lapas, aicināt sekot līdz stāstam un atrisināt uzdevumu.

Nodarbības vadītājam iepriekš jāizdomā stāsts atbilstoši telpai, kurā notiek nodarbība, – jāsaplaidā un jāpaslēpj tematiski atbilstošs priekšmets (plīša putniņš, dinozauris, attēls vai kāds

priekšmets, kas ir izmantots D. Krēsliņas pasakā).

→ **Aicināt bērnus atrast telpā paslēpto priekšmetu.**

Piemēram, **“Detektīve Dina ir pazaudējusi savu pierādījumu kladi, un bērniem tā jāatrod.”**

Bērniem, vadoties pēc norādēm darba lapā, jāmeklē klade. Nodarbības vadītājs darba lapu var papildināt vai korigēt atbilstoši telpai, kurā notiek nodarbība.

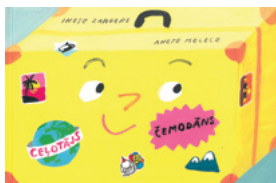
JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kaut ko meklēt vienmēr ir interesanti. Kurām profesijām šī spēle ir kā darbs?
- Kādas emocijas tu jūti, atrodot meklēto?
- Vai savā ikdienā tev gadās darīt kaut ko līdzīgu kā šajā spēlē?

Pēc Daces Krēsliņas parauga spēlējiet jautro zīmēšanas spēli.

Inese Zandere, Anete Melece
Ceļotājs čemodāns
Rīga: Liels un mazs, 2024.

Inese Zandere (1958) ir latviešu dzejniece, publiciste un redaktore, bērnu grāmatu autore un izdevēja. Viņa saņēmusi Literatūras gada balvu par grāmatām “Iekšīņa un āriņa”, “Melnās čūskas maiznīca” un “Mantojumi”, Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu par grāmatām “Māsa un brālis”, “Ja tu esi sivēns”, “Putni mūs redz”, “Izdomā sev auto”, “Neredzami plākssterīši”. Tostarp apbalvota arī ar Pastariņa balvu un Autortiesību bezgalības balvu par visvairāk skanējušo muzikālo darbu bērniem – dziesmu “Prusakpolka”. Pēc Ineses Zanderes dzejas uzņemtas animācijas filmas “Nikno lapsēnu maršs” un “Miega vilcieniņš”. Dzejniece tikusi nominēta Hansa Kristiana Andersena balvai un Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai bērnu literatūrā. Viņas dzejoļi atdzejoti angļu, bulgāru, čehu, lietuviešu, moldāvu, poļu, ukraiņu, ungāru, vācu, zviedru u.c. valodās.

Anete Melece (1983) ir starptautiskus panākumus guvusi latviešu māksliniece, kas dzīvo Latvijā un Šveicē. Ieguvusi bakalaura grādu Latvijas Mākslas akadēmijas Vizuālās komunikācijas nodaļā un maģistra grādu animācijā Lucernas Lietišķās zinātnes un mākslas universitātē. Ilustrējusi Mairas Dobeles, Jura Kronberga, Ingas Gailēs u.c. autoru grāmatas. Debitējusi bērnu literatūrā arī kā rakstniece ar grāmatu “Kiosks” (2019), kas veidota pēc jau iemīļotas un starptautiskos festivālos atzinību guvušas Anetes Meleces animācijas īsfilmas “Kiosks” (2013). Saņēmusi Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu (2019). Nominēta Hansa Kristiana Andersena balvai un Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai bērnu literatūrā.

Nodarbība KĀDS ČEMODĀNS ESMU ES?

MĒRĶIS – veicināt tēlaino domāšanu un radošumu.

MATERIĀLI: 11. un 12. darba lapa, krāsainie zīmuļi, iepriekš sagatavotas lapiņas ar dažādām īpašībām (sešas katram dalībniekam).

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Ar nodarbības dalībniekiem pārrunāt, kāds ir grāmatā tēlotais čemodāns (garš, augsts, plats, nav plāns, liels, smags) un kas tajā ir iekšā. Kā tas var būt?
- ➔ Pārrunāt, kurp bērni ir ceļojuši un ko ņēmuši līdzi.
- ➔ Izdalīt krāsainos zīmuļus un darba lapas un katram ļaut izvilkt sešas lapiņas ar īpašībām. Paraugam – septiņi lapiņu komplekti.

kā cīsiņš	ar asiem stūriem	taisnstūrains	trijstūrains	ovāls	apaļš	kantains
krāsains	zaļš	rozā	violets	caurspīdīgs	garšīgs	viegls

grumbulains	tīrs	gaišs	plakans	līdzīgs kādam tēlam	līdzīgs kādam auglim	līdzīgs kādam dzīvniekam
īss	šaurš	pūkains	bēdīgs	priecīgs	apvainojies	greizsirdīgs
biezs	ciets	mīksts	mazs	glums	ļoti auksts	grūti kustināms
ar daudzām kabatām	ar dzelkšņiem	ar sirsniņām	viegli atverams	raibs	ar tūkstoš riteņiem	ar vienu riteni

- ➔ Aicināt uzzīmēt savu čemodānu ar īpašībām, kas minētas izvilktajās lapiņās.
- ➔ Aicināt pastāstīt par savu čemodānu un uzzīmēt, kas tajā iekšā.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai uzzīmētais čemodāns tev patiktu? Kas tev tajā patīk un kas nē? Kāpēc? Kas varētu būt ievietots tavā čemodānā un kurp tas varētu doties?
- Pastāsti, vai ir brīži, kad tu jūties kā tukšs un kad kā pilns čemodāns?
- Vai ceļošanai ir nepieciešams čemodāns? Kad bez tā var iztikt? Kā vēl to var saukt? Ko parasti tajā liek iekšā?
- Kā tas var būt, ka čemodānā ir putni? Kurus no šiem putniem tu pazīsti?

ATĀ, ČEMODĀN!

Nodarbības vadītājs izdala bērniem 12. darba lapu ar grupas “Dzeltenie pastnieki” dziesmas “Čemodāns” tekstu. Dalībnieki uzmanīgi klausās dziesmu un ieraksta trūkstošos vārdus.

Nodarbība ČEMODĀNS UN NEČEMODĀNS

MĒRĶIS – veicināt spēju aprakstīt objektus, noteikt, ar ko tie atšķiras un kas tiem kopīgs.

MATERIĀLI: 13. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Aicināt apskatīt attēlus un pārrunāt, kas tie ir, kas tajos iekšā un kurp tie varētu doties.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kuri ir un kuri nav čemodāni?

- Ja tie nav čemodāni, kas tie ir? Kurus no šiem priekšmetiem tu esi redzējis un kur?
- Kas tajos iekšā un kurp tie ceļo vai neceļo?
- Ar ko tie var ceļot?

KAS TUR BRAUC?

Nodarbības vadītājs aizklāj datora ekrānu, un dalībnieki pēc video dzirdamās skaņas mēģina uzminēt transporta līdzekli. Vai ar to var ceļot? Vai uz tā var paņemt līdzīgu uzzīmēto čemodānu? Spēli var pārvērst rotaļā, kur katrs tur rokās darba lapu ar savu čemodānu (var arī to izgriezt) un, atpazīstot skaņu, sastājas divās līnijās – vieni tie, kas brauks, un otri tie, kas nebrauks. Jautrību izraisa tas, ka bērni, ļoti iespējams, transporta līdzekli nesaklausīs pareizi.

https://www.youtube.com/watch?v=E-lVNX0Q2Uo&ab_channel=LittleDreamersEducation.

Nodarbība DROŠĪBA PIRMAJĀ VIETĀ

MĒRĶIS – iepazīt dažādus transporta līdzekļus un veicināt sarunas par drošību, ceļojot un pārvietojoties.

MATERIĀLI: 14. un 15. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izlasīt Čemodāna īsziņu.
- ➔ Savienot vārdus un pārrunāt drošības noteikumus, kas jāievēro, ceļojot ar katru no transporta līdzekļiem.
- ➔ Pareizās atbildes: lidmašīna, motocikls, helikopters, autobuss (automašīna neder, jo tad vārda daļa “buss” paliek bez sākuma daļas), gaisa balons, zemūdene.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai, tavuprāt, Čemodānam ir drošs ceļojums?
- Ja Čemodāns raksta īsziņu no zembalona, kur viņš atrodas un kurp dodas?
- Kādas darbības jāveic pirms došanās ceļojumā?
- Vai esi lidojis ar lidmašīnu? Kas vēl šajā grāmatā attēlots lidojot?
- Kāpēc gaisa baloni ir uzpūtīgi? Vai tu kādreiz arī esi uzpūtīgs?
- Čemodāns kūleņo cauri mākoņiem. Vai tev kādreiz ir deguns mākoņos? Vai tu kādreiz lido pa mākoņiem?

LIDMAŠĪNA.

Rosināt nodarbības dalībniekus salocīt savu lidmašīnu pēc 15. darba lapā dotā parauga (tas attīsta smalko motoriku). Vienlaikus var pārrunāt dažādus grāmatā esošos izteicienus.

Varenais Sēlis, Marina Henriņa

Eju meklēt draugus!

Rīga: Zvaigzne ABC, 2024.

Varenais Sēlis dzimis vienā no Latvijas vēsturiskajām zemēm – Sēlijā, agrāk sauktā arī par Augšzemi. Prasmes pantu rakstīšanā Varenais Sēlis cītīgi izkopis jau, skolā rakstot sacerējumus poēmu formā, lai pārsteigtu savu latviešu valodas skolotāju. Viņam par izbrīnu poēmas tikušas lasītas vecāku sapulcēs, kur ticis uzteikts autora talants pantu rakstīšanā. Viņa pirmā grāmata bērniem ar tekstu dzejā “Zvēru lāde” ir tapusi sadarbībā ar ilustratoru Marinu Henriņu, tai sekojis Solvitas Denisas-Liepnieces pasakas “Sazvērestības teorija” atdzejojums no krievu valodas. 2024. gadā ir tapusi poēma par surikatu “Eju meklēt draugus!”. Diemžēl liela aizņemtība citos svarīgos darbos neļauj Varenajam Sēlim ar pilnu jaudu pievērsties bērnu literatūrai, taču viņš pozitīvi raugās nākotnē un cer mūs visus pārsteigt ar jauniem darbiem.

Marina Henriņa (1981) ir bērnu grāmatu ilustratore. Studējot dizainu Latvijas Mākslas akadēmijā, par diplomdarba tēmu izvēlējusies koka grāmatu-konstruktoru bērniem, kas izrādījies pirmais solis bērnu grāmatu ilustrēšanā. Marinas Henriņas ilustrācijas raisa smaidu un pozitīvas emocijas. Viņas zīmētie attēli stāsta savu stāstu, rosinot lasītāju pārdzīvot līdzīgu varoņu emocijām un noskaņām. Lai pieskaņotos stāstam, Marina Henriņa zīmē gan digitāli, gan, izmantojot tradicionālos līdzekļus. Viņas ilustrācijas bijušas iekļautas izstādēs gan Latvijā, gan ārzemēs, piemēram, 2021. gadā 28. Bratislavas ilustrāciju biennālē.

Nodarbība IEPAZĪSIMIES!

MĒRĶIS – veicināt spēju izteikties un formulēt savas domas.

MATERIĀLI: 16. darba lapa, pildspalva, krāsainie zīmuļi, drošības adata.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt bērniem darba lapas un kopīgi pārrunāt uzdevumu.
- ➔ Aicināt bērnus izpildīt uzdevumu: uzzīmēt sevi un to, kas garšo un ko patīk darīt.
- ➔ Piespraust lapu katram bērnam pie apgērba priekšpusē, lai ir viegli izlasāms.
- ➔ Mudināt bērnus staigāt pa telpu, iepazīties citam ar cita darba lapā rakstīto un aprunāties par to.
- ➔ Pēc savstarpējās iepazīšanās kopīgi pārrunāt, ko jaunu, interesantu un neparastu viņi ir uzzinājuši viens par otru.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu sadraudzējies ar citiem?

- Kura ir visinteresantākā spēle, ko esi spēlējis, kāpēc?
- Kas tev vislabāk garšo?
- Kā rīkoties, ja tavam draugam patīk darīt kaut ko citu nekā tev?
- Vai ir iespējams kopīgi spēlēties, ja katram gribas darīt kaut ko citu?
- Kādas, tavuprāt, ir labas un sliktas rakstura īpašības, kāpēc?

Izveidot darba lapu galeriju, kurā katrai klāt ir pielikta papildus lapa ar iespēju pārējiem papildināt uzrakstīto vai uzzīmēto, piemēram, piezīmējot vēl citas nodarbes, ko patīk darīt, utt.

Nodarbība SURIKATA JAUNIE PIEDZĪVOJUMI

MĒRĶIS – veicināt iztēli un prasmi darboties grupā.

MATERIĀLI: 17. darba lapa, krāsainie zīmuļi, šķēres, līme, saldējuma kociņš.

UZDEVUMA APRAKSTS

➔ **Kopīgi pārrunāt grāmatas galvenos notikumus.**

- Rīts, kad Uvis pamostas un nolemj doties meklēt draugus.
- Vecāku ieteikumi draugu meklēšanai – būt draudzīgam.
- Ceļā satiktie:
 - zirneklis un vēlme uzspēlēt futbolu,
 - kaķis un ķerenes,
 - skudras un viņu māja,
 - surikati, ar kuriem kopā dzert limonādi, spēlēt kontrabasu, ēst popkornu un saldējumu,
 - zaķu bars un viņu svētki,
 - lidojums un debesīs satiktie Marss, Mēness un Zvaigznes.
- Ceļš uz mājām, silts piens un iešana gulēt.

➔ **Aicināt bērnus sadalīties grupās (2-4 bērni) un iepazīties ar darba lapas attēliem.**

➔ **Darbojoties grupā, izkrāsot, izgriezt un pielīmēt grāmatas tēlus.**

➔ **Rosināt bērnus izdomāt nelielu stāstu par surikatu un to, ko viņš varētu darīt nākamajā dienā – kurus draugus satikt un ko kopā darīt.**

➔ **Aicināt katru grupu, izmantojot papīra figūras, parādīt un pastāstīt Uvja piedzīvojumus.**

➔ **Kopīgi pārrunāt, kuri piedzīvojumi būtu visaizraujošākie un kuros paši kopā ar surikatu gribētu piedalīties.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu vērtē surikata piedzīvojumus?
- Kā tu rīkotos, lai iegūtu jaunus draugus?
- Uz kurieni surikats vēl varētu doties?
- Vai tu vēlētos ceļot kopā ar viņu? Kādēļ?
- Kāds ir bijis aizraujošākais piedzīvojums, kurā esi piedalījies?

- Iesaki vietu, ko būtu interesanti apmeklēt arī pārējiem, un pamato savu atbildi.

Izvēlēties vienu no grāmatā minētajām spēlēm un kopīgi izspēlēt (piemēram, ēnu teātri, kur kopīgi izspēlē kādu no Uvja piedzīvojumiem, kurš visiem liekas visaizraušākais).

Nodarbība UZZĪMĒ MANI!

MĒRĶIS – attīstīt radošumu un prasmi formulēt savas domas.

MATERIĀLI: 18. darba lapa, A4 lapa, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- Izdalīt bērniem darba lapas un kopīgi pārrunāt uzdevumu.
- Aicināt bērnus uz baltās A4 lapas uzzīmēt savas pasakas surikatu un piezīmēt tam apgērbu.
- Aicināt bērnus pastāstīt par saviem surikatiem, pamatot apgērba izvēli un paskaidrot, kurp viņš varētu doties.
- Uzzīmētos attēlus izlikt izstādē un aicināt tos aplūkot.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Ar ko jāsāk zīmējums? Lūdzu, pastāsti.
- Kādu apgērbu pasakā varētu valkāt surikats, kādēļ?
- Vai visi cilvēki valkā vienādu apgērbu? Lūdzu, pamato savu atbildi.
- Kur mēs ejam pidžamā, tētis – uzvalkā, bet mamma – vakarkleitā?
- Kādēļ svarīgi ir izvēlēties pareizo apgērbu, piemēram, kad ārā ir auksts vai ļoti silts laiks?

Izkrāsot 19. darba lapu un atrast atbildes uz jautājumiem.

- Cik skudru ir attēlots zīmējumā un ko tās dara?
- Uz kā ir nolaidies taurenis?
- Kādā kokā visi ir uzrāpušies?
- Vai vari atrast vaboli un saskaitīt, cik tai ir punktiņu?
- Ko dara katrs surikats?
- Ar ko nodarbojas zilonis?
- Ko pēta leopards?

BĒRNU ŽŪRIJAS 2025

7+ vecuma grupas grāmatas

Jurga Vile, Agne Nananai

Kašalotu radio

Rīga: Baltais valis, 2025.

Jurga Vile (1977) ir lietuviešu rakstniece un kultūras darbiniece, kas savu karjeru sākusi ar franču filoloģijas studijām Viļņas Universitātē un turpinājusi filmu zinātnes un audiovizuālo mediju studijās Sorbonnas Universitātē Parīzē. Viņa ir plaši pazīstama ar savu grafisko romānu "Sibīrijas haiku" (2017), kas stāsta par viņas tēva bērnībā pieredzēto izsūtījumā Sibīrijā. Šī grāmata ieguvusi 1. vietu 11+ vecuma grupā "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijā 2020", saņēmusi arī citas literatūras balvas, tostarp Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu 2020. gadā, un kļuvusi populāra ārpus Lietuvas robežām, tai skaitā Latvijā, Francijā, Vācijā un citur. Jurga Vile ir pazīstama ar spēju savos darbos apvienot vēsturiskus faktus ar emocionāli spēcīgiem stāstiem, padarot tos labi uztveramus gan bērniem un jauniešiem, gan pieaugušajiem. Izmantojot dažādus stāstniecības līdzekļus, viņa spēj mazināt traģisko notikumu smagumu, padarot tos pieejamākus jaunākai auditorijai, tā veicinot vēsturiskās atmiņas saglabāšanu un izpratni par sarežģītiem vēstures notikumiem. Bilžu grāmata "Kašalotu radio" saņēmusi Starptautiskās Bērnu un jauniešu literatūras padomes (IBBY) Lietuvas nodaļas nomināciju balvai kā labākā 2025. gada Lietuvas bilžu grāmata.

Agne Nananai (1984) ir 20 lietuviešu grāmatu ilustratore. Viņas darbs bijis nominēts prestižajai Prana Mašiota balvai kā labākā bērnu un pusaudžu grāmata IBBY Lietuvas nodaļas vērtējumā.

Grāmatu "Kašalotu radio" no lietuviešu valodas tulkojusi dzejniece, rakstniece, tulkotāja **Jana Egle** (1963).

Nodarbība IZVEIDO PASTKARTI

MĒRĶIS – sekmēt radošo pašizpaušmi, rosināt rakstīt.

MATERIĀLI: 20. darba lapa, krāsainie zīmuļi vai flomasteri.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Atgādināt nodarbības dalībniekiem stāsta fragmentu par pastkartēm: "Gaitenā stūrī vēl stāv arī tēta melnā ceļasoma. Tā gan ir krietni apbružāta. Tajā glabājam pastkartes, lielu mammas un tēta savāktu kolekciju. Mums patīk pastkartes lasīt un būvēt no tām augstus torņus".
- ➔ Izdalīt darba lapas un aicināt bērnus uzzīmēt un uzrakstīt kādam ģimenes loceklim,

radniekam vai draugam pastkarti. Kā pastkartes attēlu var zīmēt savu dzīvesvietu vai vietu, kurā bērns ir bijis vai kuru vēlētos apmeklēt.

- ➔ Paskaidrot, kurā vietā jāzīmē attēls, kur jābūt pastmarkai un kur jāraksta saņēmēja adrese un pastkartes teksts.
- ➔ Kad pastkartes ir izveidotas, aicināt nodarbības dalībniekus tās parādīt pārējiem.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai tu esi kādreiz kādam sūtījis pastkarti?
- Vai tavā ģimenē ir tradīcija apsveikt radus un draugus svētkos ar pastkarti?
- Vai tu zini, kur pastkartes var nopirkt?
- Kāpēc, tavuprāt, mūsdienās cilvēki arvien retāk viens otram sūta vēstules un pastkartes?

Kopīgi apmeklēt kādu pasta nodaļu vai Pasta un informācijas muzeju Aglonā.

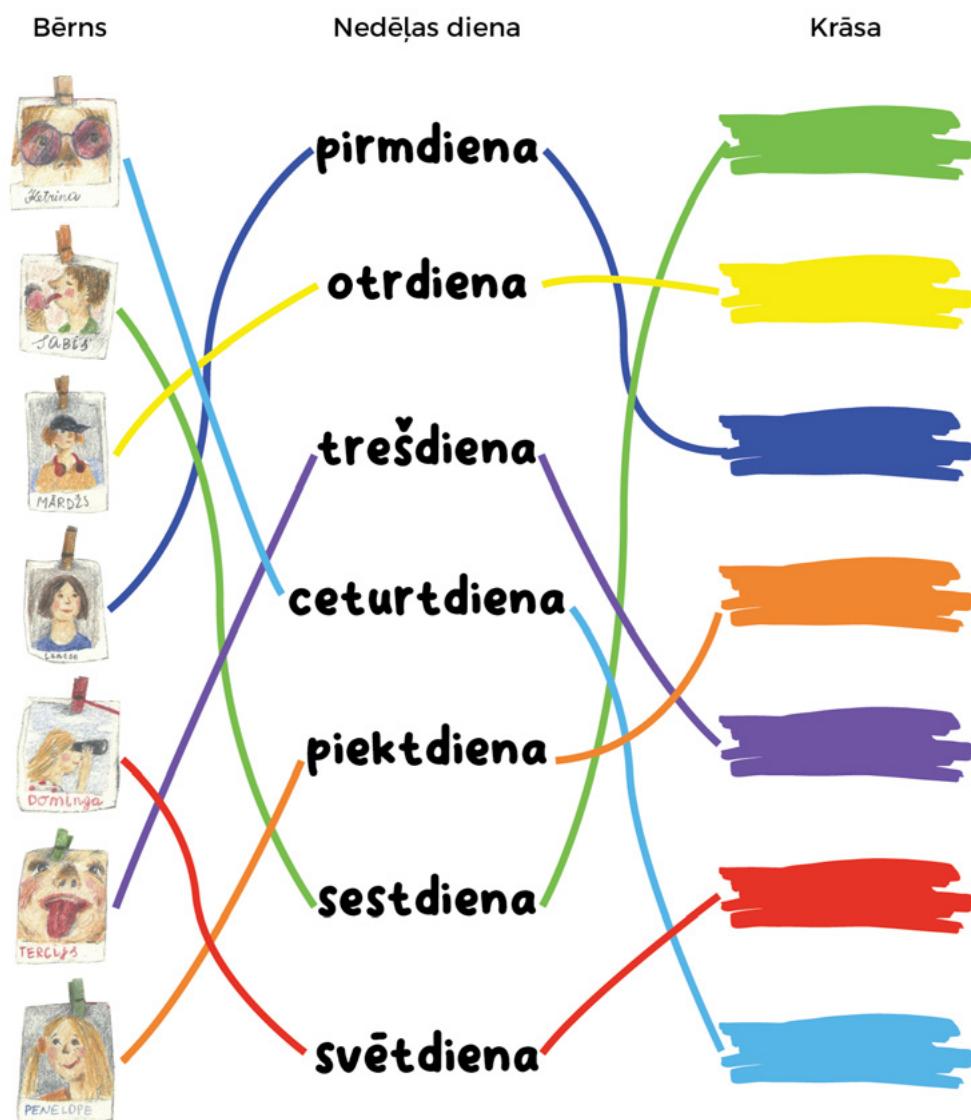
Nodarbība SEPTIŅI BĒRNI

MĒRĶIS – veicināt izpratni par lasīto tekstu.

MATERIĀLI: 21. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Atgādināt bērniem informāciju par stāsta varoņiem: “Ģimenē esam septiņi bērni. Ikgadnieciņi. Saradāties vecākiem pa vienam vien ik pēc gada. Turklāt – esam dzimuši katrs citā nedēļas dienā”.
- ➔ Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapas un aicināt bērnus, izmantojot grāmatu, savienot katra grāmatas varoņa vārdu ar nedēļas dienu, kurā viņš ir dzimis, un ceļasomas un guļamtikla krāsu.
- ➔ Pēc uzdevuma izpildīšanas kopīgi apspriest pareizās atbildes.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai tev ir brāļi vai māsas?
- Kurā nedēļas dienā tu esi dzimis? Kurā nedēļas dienā šogad ir tava dzimšanas diena?
- Kāda ir tava mīļākā krāsa?
- Kādā krāsā ir tava ceļasoma?
- Vai esi kādreiz gulējis guļamtiņā?

Sadalīties grupās pēc dzimšanas nedēļas dienas un kopīgi uzzīmēt zīmējumu, izmantojot krāsu, kura ir tajā pašā dienā dzimušajam grāmatas varonim.

MĒRĶIS – sekmēt interesi par dzīvniekiem, zināšanas par dabas daudzveidību.

MATERIĀLI: 22. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Atgādināt bērniem par stāsta varoņu saikni ar vaļiem: “Ciematiņa A iedzīvotāji brīnās par mūsu ģimenes draudzību ar vaļiem. Parasti kašaloti ir ļoti piesardzīgi, nepeld krasta tuvumā un vairās no cilvēkiem, bet tiklīdz parādāties mēs, uzreiz pulcējas līcī un priecīgi čerkst”.
- ➔ Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapas un aicināt izpildīt testu par vaļiem.
- ➔ Kad tests izpildīts, pārrunāt pareizās atbildes un sniegt papildu informāciju.
- ➔ Aicināt uz sarunu par dabu, cilvēka saikni ar dabu, dabas aizsardzību.

PAREIZĀS ATBILDES

1. Kāds dzīvnieks ir valis?

c) Zīdītājs.

Lai gan vaļi atgādina milzīgas zivis, viņi tomēr ir īsti zīdītāji, kas visu dzīvi pavada ūdenī. Vaļi ir dzīvdzemdētāji, un viņu mazuļi barojas ar mātes pienu.

2. Kurš ir lielākais valis?

a) Zilais valis.

Zilais valis ir lielākais zināmais valis un dzīvnieks pasaulē, kāds jebkad ir dzīvojis. Lielāko īpatņu ķermeņa garums pārsniedz 30 metrus, bet svars pārsniedz 180 tonnas.

3. Kas ir krili?

c) Neliela izmēra vēžveidīgie, kurus vaļi ēd.

Ar kriliem barojas vaļi, roņi, pingvīni, kalmāri un zivis. Lielākajai daļai krilu sugu diennakts laikā ir raksturīga aktīva vertikālā migrācija, tādējādi nakts laikā ar kriliem barojas dzīvnieki, kas peld tuvu ūdens virsmai, bet dienas laikā dziļūdens dzīvnieki.

4. Kas ir plātņvaļi?

b) Vaļi, kuriem zobu vietā ir keratīna plāksnītes, kas kā bārkstis karājas no augšžokļa.

Barojoties plātņvaļi sakampj lielu malku jūras ūdens kopā ar sīkām zivtiņām, planktonu vai vēžveidīgajiem, tad ūdeni izfiltrē caur plāksnītēm, kuras sauc par vaļa bārdi, un laiž atpakaļ jūrā, bet medījums paliek iesprostots mutē.

5. Kurš no šiem vaļiem spēj nirt visdziļāk?

a) Kašalots.

Kašaloti var ienirt pat 3000 metru dziļumā, lai medītu kalmārus. Lai redzētu tumsā, kas valda tādā dziļumā, kašaloti izmanto eholokāciju.

6. Kāds ir visilgākais fiksētais laiks, kurā valis atradies zem ūdens?

c) 3 stundas 42 minūtes.

Visilgākais fiksētais laiks, kurā zīdītājs atradās zem ūdens ir 222 minūtes jeb 3 stundas un 42 minūtes, ko veica Kivjē knābjvalis. Salīdzinājumam – visilgākais laiks, kad cilvēks aizturējis elpu zem ūdens, ir 24 minūtes un 37 sekundes.

7. Kurš no šiem dzīvniekiem ir vistuvākais vaļa radnieks?

a) Nīlzirgs.

Vaļu tuvākie dzīvie radnieki, kas nepieder pie vaļveidīgajiem, ir nīlzirgi. Abiem kopējs priekštecis ir

Indijas cūka, kas dzīvojusi pirms 54—48 miljoniem gadu.

8. Cik lielu attālumu gadā var nopeldēt kuprvalis?

d) 25 000 kilometru.

Katru gadu kuprvalis veic garu migrācijas ceļu, līdz 25 000 km, no barošanās vietām polārajos reģionos uz vairošanās vietām tropu ūdeņos, kur tie nebarojas un iztiek tikai no uzkrātajām barības rezervēm.

9. Vaļi ir...

b) Siltasiņu dzīvnieki.

Vaļi, kā arī delfīni un cūkdelfīni, neskatoties uz to, ka dzīvo starp tādiem aukstasiņu dzīvniekiem kā zivis, ir siltasiņu zīdītāji un elpo gaisu tāpat kā cilvēki.

10. Cik ilgi var nodzīvot valis?

d) 200 gadu.

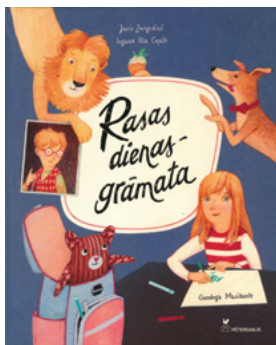
Polārais jeb Grenlandes valis ir viens no visilgāk dzīvojošiem zīdītājiem, spējot sasniegt vecumu, kas pārsniedz 200 gadu.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kurš ir visinteresantākais fakts par kašalotiem, kuru tu uzzināji grāmatā?
- Vai esi dzirdējis par balto vali Mobiju Diku?
- Vai tu vēlētos piedalīties vaļu vērošanā? Kāpēc?
- Kāpēc vaļus medī? Ko mēs varam darīt, lai vaļus aizsargātu?

Grāmatā kašalotu radītā skaņa ir aprakstīta šādi: “Tā ir tāda savāda skaņa – kā sabojājies radio. Lai gan mūsu mamma saka, ka Kašalotu radio nav sabojājies, tikai nedaudz veclaicīgs”. Noklausīties kašalotu skaņu ierakstu: <https://www.youtube.com/watch?v=HS9OIBifQVw>. Pārrunāt, vai skaņa aprakstīta labi.

Juris Zvirgzdiņš, Inguna Ula Cepīte, Gundega Muzikante

Rasas dienasgrāmata

Rīga: Pētergailis, 2025.

Juris Zvirgzdiņš (1941–2023), populārs latviešu bērnu grāmatu rakstnieks, rakstījis arī romānus, lugas, miniatūras, stāstus un esejas pieaugušajiem, bet 20. gadsimta 90. gados pievērsies bērnu literatūrai. Sarakstījis 33 grāmatas bērniem (ši ir trešā grāmata kopā ar Ingunu Ulu Cepīti). Viens no spilgtākajiem Jura Zvirgzdiņa bērnu grāmatu tēliem ir lācītis Tobias. Juris Zvirgzdiņš ir daudzu godalgu un apbalvojumu laureāts, saņēmis vairāk nekā desmit dažādu prestižu apbalvojumu, bijis nominēts Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai bērnu literatūrā. 2020. gadā saņēmis Latvijas Literatūras gada balvas Mūža balvu par izcilu ieguldījumu Latvijas bērnu literatūrā, divreiz saņēmis Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu. Jura Zvirgzdiņa darbi tulkoti somu, itāļu, lietuviešu, armēņu un citās valodās.

Inguna Ula Cepīte (1960) ir rakstniece, redaktore, tulkotāja, grāmatizdevēja, ilggadīga izdevniecības “Pētergailis” vadītāja.

Gundega Muzikante (1964) ir beigusi Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolas Keramikas nodaļu un Latvijas Mākslas akadēmijas Grafikas nodaļu, ieguvusi maģistra grādu mākslā. Veidojusi ilustrācijas un grafisko dizainu vairāk nekā 30 bērnu grāmatām, ilustrējusi bērnu žurnālus “Zilīte” un “Ezis”. Viņas darbi eksponēti divās personālizstādēs un daudzās grupu izstādēs Latvijā, Igaunijā, Vācijā, Somijā, Zviedrijā un citur, viņa piedalījusies VI Starptautiskajā Grāmatu grafikas triennālē Viļņā, vairākas reizes Bratislavas ilustrāciju biennālē, Tallinas ilustrāciju triennālē, izstādē *The Golden Pen* Beļgradā (2001), Eiropas ilustrāciju biennālē Japānā (2001) u.c. Gundega Muzikante divreiz saņēmusi Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu, kā arī bijusi Indriķa Zeberiņa un Pastariņa prēmiju laureāte. Viņas ilustrētās grāmatas vairākkārt nominētas Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas gada skaistāko grāmatu konkursā “Zelta ābele”.

Nodarbība MANA SLEPENĀ DIENASGRĀMATA

MĒRĶIS – veicināt izpratni par privātumu, pārrunājot, kādas dienasgrāmatas drīkst, kādas nedrīkst un kādas vēlams lasīt.

MATERIĀLI: 23. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt darba lapas un kopīgi pārrunāt, kas zināms par attēlos redzamajām dienasgrāmatām.
- ➔ Aicināt izteikt viedokli un dalīties pieredzē par dienasgrāmatas rakstīšanu un lasīšanu.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai tu raksti dienasgrāmatu? Vai tu iesaki to darīt citiem? Kāpēc?
- Kas ir grāmata? Kas ir dienasgrāmata? Kas ir e-klase(s) dienasgrāmata? Ar ko tās atšķiras?
- Vai drīkst lasīt svešu dienasgrāmatu? Pamato. Kāpēc drīkst lasīt Annas Frankas dienasgrāmatu vai Grega dienasgrāmatu?
- Kāpēc cilvēki raksta dienasgrāmatu, ja negrib, lai to kāds cits lasa?
- Kāpēc, tavuprāt, cilvēkiem patīk lasīt dienasgrāmatas?

Aicināt katru uzrakstīt savu dienasgrāmatas ierakstu par šī brīža sajūtām un pārdzīvojumiem. Visas dienasgrāmatas lapas skolotāja saglabā, lai uz tām atskatītos pēc kāda laika.

Nodarbība MANA PIRMĀ SKOLAS DIENA

MĒRĶIS – veicināt prasmi secīgi un saistoši izstāstīt atmiņas par pagātnes notikumiem.

MATERIĀLI: 24. darba lapa, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt darba lapas un kopīgi pārrunāt, kas jāraksta katrā no sadaļām.
- ➔ Rosināt bērnus ķerties pie darba.
- ➔ Kad ieraksts pabeigts, aicināt bērnus pārrunāt savus pierakstītos iespaidus.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kāda bija tava pirmā skolas diena? Ko tu atceries un ko neatceries?
- Ar kuru cilvēku tu vari ieslīgt tādās ilgās sarunās kā Rasa ar Agnesi?
- Kas ir fanu klubiņš? Vai tu esi tādā bijis?
- Ja tev būtu jādibina savs fanu klubiņš, par ko jūs fanotu?

Nodarbība PRIEKŠMETU DIENASGRĀMATA

MĒRĶIS – veicināt radošo rakstīšanu, attīstīt prasmi iekļaut stāstā emocijas, dialogus, sapņus.

MATERIĀLI: 25. darba lapa, trīs krāsu zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

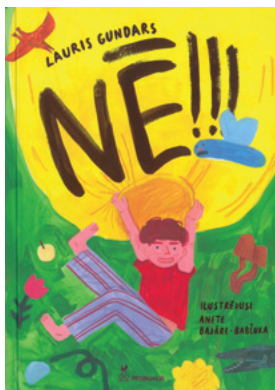
- ➔ Izdalīt darba lapas un iepazīstināt ar uzdevumu. Uzsvērt, ka virs katra dienasgrāmatas ieraksta jāuzraksta, kas ir šis priekšmets-stāstnieks, kas ierakstu veic.
- ➔ Veicināt sarunu par emocijām un to pazīšanu, tostarp domuzīmes un izsaukuma zīmes izmantojumu emociju attēlošanai.
- ➔ Aicināt dalībniekus pievērst uzmanību priekšmeta izjūtām, sarunām un sapņiem un tekstā tos iekrāsot dažādās krāsās.

➔ Aicināt pārrunāt uzdevumu.

PAREIZĀS ATBILDES: dzeltens zīmulis, šķēres, telefons.

Vadītājs katram čukstus nosauc kādu priekšmetu, kas atrodas klasē (piemēram, zīmulis, krēsls, paparde). Aicināt dalībniekus iejusties šī priekšmeta tēlā un uzrakstīt dienasgrāmatas ierakstu no šī skatupunkta. Piemēram, kas noticis papardes dzīvē no rīta, pusdienās un vakarā. Uzsvērt, ka tekstā nepieciešams rakstīt par emocijām, sarunām un sapņiem.

Lauris Gundars, Anete Bajāre-Babčuka

Nē!!!

Rīga: Pētergailis, 2024.

Lauris Gundars (1958) – dramaturgs, režisors, scenārists un rakstnieks, vairāk nekā četrdesmit lugu un scenāriju autors. 1988. gadā absolvējis Ļeņingradas Valsts teātra, mūzikas un kinematogrāfijas institūtu TV programmu un filmu režisora specialitātē. Apmeklējis kinematogrāfijas kursus un ieguvis kino scenārista izglītību. Strādājis Latvijas Kultūras akadēmijā, no 1995. līdz 1998. gadam vadījis Kino teorijas, vēstures un producēšanas kursu, kā arī docējis lekcijas par dramaturģiju.

Lauris Gundars sarakstījis lugas, romānu “Pēdas stikla kalnā”, filmu un seriālu scenārijus un sešas grāmatas bērniem un jauniešiem – “Ķipars Pipars”, “Sveiks, Vali!”, “Vaļa balss”, “Valis ir atpakaļ”, “Ēopa hūte”, “Nē!!!”. 2018. gadā par garstāstu “Sveiks, Vali!” viņš saņēmis Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu. Grāmata “Dramatika jeb Racionālā poētika” nominēta laikraksta “Diena” balvai par izcilu gada notikumu kultūrā. 2022. gadā rakstnieks nominēts Latvijas Literatūras gada balvai kategorijā “Proza” par garstāstu “Svešam kļūt jeb Stāsts par Gunāru A”.

Anete Bajāre-Babčuka (1991) beigusi Jaņa Rozentāla Mākslas skolu, Latvijas Mākslas akadēmijā studējusi Grafikas nodaļā un apguvusi arī tēlniecību. Pirmās ilustrācijas tapušas Imanta Ziedoņa dzejas bilžu grāmatai “Trīs akmentiņi” sērijā “Bikibuks”. Māksliniece zīmē arī komiksus. Anete Bajāre-Babčuka zīmuļa un pastelkrītiņu tehnikā ilustrējusi arī Ineses Zanderes stāstu “Divas Almas”, Hīsa Kaujera “Lielo grāmatu par Madaru” un Ievas Samauskas literārās pasakas “Pikucišu piedzīvojumi” un “Soliņš un Miskaste”.

Nodarbība ES GRIBU!

MĒRĶIS – veicināt spēju izteikties un formulēt savas domas.

MATERIĀLI: 26. darba lapa, pildspalva, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- Kopīgi pārrunāt par vēlmēm, gribēšanu un negribēšanu.
- Izdalīt bērniem darba lapa un kopīgi pārrunāt darba lapa pirmo uzdevumu.
- Aicināt bērnus izpildīt darba lapa pirmo uzdevumu.
- Pēc darba lapa pirmā uzdevuma izpildīšanas pārrunāt, ko viņi gribētu darīt, kas nav atļauts. Paskaidrot, kāpēc nav atļauts.
- Pārrunāt darba lapa otro uzdevumu un aicināt to izpildīt. Kopīgi dalīties idejās un pārdomās.
- Aicināt uzzīmēt, ko visvairāk šobrīd vēlētos.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai visu var iegūt, ko cilvēks vēlas?
- Kādas, tavuprāt, ir vēlēšanās, kuras var piepildīt?
- Kādas sekas var būt visatļautībai?
- Vai, tavuprāt, iegūstot visu, tu varētu būt apmierināts?
- Nosauc savas vēlēšanās, kuras ir piepildījušās!
- Kā tu rīkojies mājās, ja ļoti negribas darīt to, ko liek mamma vai tētis?
- Ko tu varētu ieteikt citiem, kā rīkoties, kad negribas darīt to, ko liek vecāki?

Kopīgi izlasīt un pārrunāt Dzidras Rinkules-Zemzares grāmatu “Gribulītis” un uzzīmēt ilustrāciju kādai šīs grāmatas epizodei.

Nodarbība JĀ VAI NĒ

MĒRĶIS – rosināt iztēli, veicināt radošu domāšanu.

MATERIĀLI: kartiņas ar jautājumiem, baltas kartiņas bērnu vārdiem, šķēres, pildspalvas.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Pārrunāt grāmatas notikumus un zēnu piedzīvojumus.
- ➔ Izpildīt 27. darba lapu.
- ➔ Aicināt bērnus uz baltajām kartiņām uzrakstīt savu vārdu. Pēc tam loterijas veidā katrs izlozē vienu kartiņu ar jautājumu un vienu kartiņu ar vārdu.
- ➔ Rosināt bērnus izveidot apli un tad pēc kārtas katram nolasīt savu jautājumu un aicināt atbildēt to bērnu, kura vārda kartiņa ir jautājuma uzdevējam.
- ➔ Kopīgi pārrunāt spēlē uzdotos jautājumus.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kas notiek ar zobiem, ja tos katru vakaru netīra?
- Kāds pārsteigums sagaida zēnu vakarā?
- Kāpēc nevar spēlēt spēles planšetē zem segas?
- Kāda loma ir miegam?
- Kāpēc no rīta jāēd brokastis?
- Kāda nozīme mūsu dzīvē ir apgērbam?
- Kas ir laimīga dzīve?
- Kas notiktu, ja cilvēki neprastu lasīt un rakstīt?
- Sastādīsim dienas plānu! Kāds būtu tavs plāns dienai, kurā varētu darīt visu iespējamo un neiespējamo?
- Kādu izpletni gatavo zēns? Ko viņš ar to darīs?
- Vai tā ir brīvība, kad dari, ko un kā pats gribi?
- Kāpēc vanna jāmet pār žogu?
- Kā zēni gatavojas vannas mešanai?
- Kā mauriņā tiek izveidots ezers?
- Kā veicas ar plāna 5. punktu – uzkāpt trešās ābeles galotnē?

- Kas ābelē notiek ar zēnu?
- Kā zēns jūtas vakarā? Ko viņš tad vēlas?
- Kāpēc, tavuprāt, viņš vēlas atpakaļ "otru" mammu?

Noskatīties Anetes Meleces animācijas filmu "Kiosks", pārrunāt, vai vēlēšanās vienmēr piepildās.

Nodarbība VIENA MANA DIENA VASARAS BRĪVLAIKĀ

MĒRĶIS – rosināt iztēli, veicināt radošu domāšanu.

MATERIĀLI: 28. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- Pārrunāt vasaras brīvlaika darbus, plānus, sapņus.
- Kopīgi apspriest grāmatas personu rīcību.
- Izdalīt darba lapas.
- Izlasīt atslēgvārdus.
- Aicināt uzrakstīt stāstu "Viena mana diena vasaras brīvlaikā".
- Uzaicināt nolasīt sacerēto stāstu.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu vērtē zēnu piedzīvojumus?
- Vai, tavuprāt, mamma rīkojās pareizi?
- Ko tu darītu, ja vecāki tev visu atļautu?
- Kas notiktu, ja zēna mamma arī turpmāk visu atļautu?

Apmeklēt "Laimas" Šokolādes muzeju vai citu saldumu ražotni un izzināt saldumu tapšanas noslēpumus, piedalīties darbnīcā vai degustācijā.

Toms Dirgēla, Inga Dagile
Mans tētis raksta grāmatu

Rīga: Latvijas mediji, 2024.

Toms Dirgēla (1989) ir lietuviešu rakstnieks, dramaturgs, filologs un žurnālists. Viņš ir ļoti populārs Lietuvā ne tikai ar savām bērnu grāmatām, īpašo frizūru un aktivitāti sociālajos tīklos (īpaši *TikTok* un *Instagram* kontos), bet nu jau arī ar dziesmu “Pašok” (“Lēkt”), kuru viņš prezentējis 2025. gadā Lietuvas Eirovīzijas atlasē. Sarakstījis vairāk nekā 50 grāmatu bērniem. Latviešu valodā tulkots garstāsts “Gustavs Salmiņš liek no augšas” (ieguvis otro vietu BJVŽ 2022 9+ vecuma grupā), literārā pasaka “Kuka kunga noburtā grāmata”, detektīvu sērija par Doma un Toma piedzīvojumiem “Pazudušās slotas lieta” un “Sabojātā autobusa detektīvs”, bilžu grāmata “Mans tētis raksta grāmatu”.

Inga Dagile (1981) ir lietuviešu grāmatu māksliniece un dizainere. Ilustrējusi vairāk nekā 12 grāmatu. Latvijas lasītājiem ir iespēja aplūkot ilustrācijas četrās latviešu valodā tulkotās grāmatās – “Akmentiņš”, “Labākā diena”, “Ziloņi gāja ciemos” un “Mans tētis raksta grāmatu”.

Bilžu grāmatu no lietuviešu valodas tulkojusi **Dace Meiere** (1973), kura kopumā ir iztulkojusi vairāk nekā 100 grāmatu no lietuviešu, itāļu, spāņu un katalāņu valodas. BJVŽ lasītāji novērtējuši viņas tulkojumu Andželas Naneti garstāstā “Mans vectēvs bija ķiršu koks” (ieguvis pirmo vietu BJVŽ 2018 Vecāku žūrijā), Jurgas Viles un Linas Itagaki grafiskajā stāstā “Sibīrijas haiku” (ieguvis pirmo vietu BJVŽ 2020 11+ vecuma grupā), Ignes Zarambaites garstāstā “Melndzelmji” (ieguvis otro vietu BJVŽ 2023 15+ vecuma grupā) un daudzos citos darbos. Pieaugušo žūrijas viedoklis ir sakritis ar bērnu viedokli, jo visas nosauktās grāmatas ir ieguvušas arī Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu. Plašāka informācija – <https://www.literatura.lv/personas/dace-meiere>.

Nodarbība KRUSTVĀRDU MĪKLA. TOMS DIRGĒLA “MANS TĒTIS RAKSTA GRĀMATU

MĒRĶIS – veicināt multimediju izmantošanu lasīšanas veicināšanā.

MATERIĀLI: 29. darba lapa, grāmata, dators ar interneta pieslēgumu vai zīmulis (ja krustvārdu mīklu risina uz papīra).

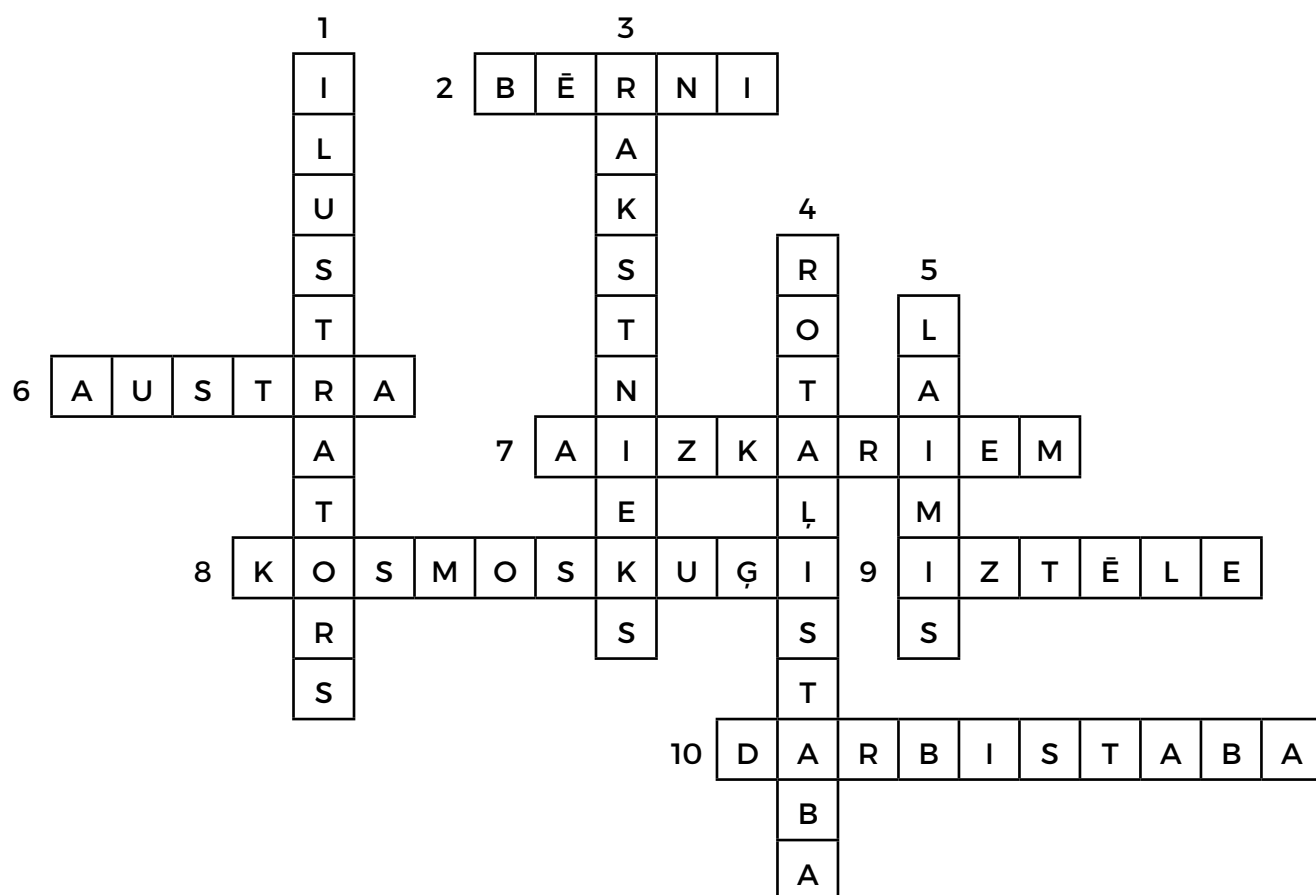
UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Organizēt darbu individuāli vai grupās pie datora ar interneta pieslēgumu – atvērt mājaslapas adresi ar elektroniski izveidotu krustvārdu mīklu un to atrisināt. Krustvārdu mīklas saite – <https://crosswordlabs.com/view/t-dirgela-mans-tetis-raksta-gramatu>
- ➔ Pirms uzdevuma izpildes iepazīstināt bērnus ar elektroniskās krustvārdu mīklas aizpildīšanas noteikumiem (sk. zemāk) vai lasīt instrukciju angļu valodā, uzspiežot uz izvēlnes ar uzrakstu [About] mājas lapas augšējā malā.
- ➔ Pēc uzdevuma veikšanas salīdzināt savas atbildes ar pareizajām atbildēm.

NOTEIKUMI ELEKTRONISKĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS RISINĀŠANAI

- Noklikšķiniet uz krustvārdu mīklas rūtiņas ar kārtas numuru, kuru jautājumu vēlaties atbildēt, un aizpildiet to, rakstot ar mazajiem burtiem. Aktivizētie atbilžu lauki iekrāsojas pelēkā krāsā, un teksts rakstās melnā krāsā. Kad vārds ievadīts, tad jāspiež taustiņš [Enter]. Pareizas atbildes teksts iekrāsojas zaļā krāsā, bet nepareizas atbildes – sarkanā krāsā.
- Nospiediet [Enter], un kursora automātiski pārlēks uz nākamo jautājumu.
- Lai labotu nepareizu atbildi, ieklikšķiniet vajadzīgajā vietā, pārrakstiet to. Burta dzēšanai izmantojiet tastatūras taustiņu [Backspace].
- Secība nav jāievēro, jebkurā laikā var pārlēkt uz priekšu vai atpakaļ starp atsevišķiem atbilžu laukiem, izmantojot klaviatūras [Tab] taustiņu.
- Pēc mīklas atrisināšanas jānodzēš spēles laukums, spiežot uz izvēlnes $\equiv \rightarrow$ Clear puzzle, lai nākamais, kurš risinās mīklu, izmantojot to pašu datoru, neredzētu cita rakstītās atbildes.

KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATBILDES

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tev veicās ar krustvārdu mīklas risināšanu?
- Kā tev labāk patīk risināt krustvārdu mīklu – tradicionāli ar rakstāmo uz papīra vai elektroniski? Pamato savu atbildi.
- Kā tev labāk patiktu sastādīt krustvārdu mīklu – tradicionālā vai elektroniskā formā? Pamato savu atbildi.

Izveidot elektronisku krustvārdu mīklu par kādu citu “Bērnus, jauniešus un vecākus žūrijas 2025” kolekcijā iekļautu grāmatu (vai par savu mīļāko grāmatu) un piedāvāt to aizpildīt klases biedriem, kā arī citiem grāmatu lasītājiem – <https://crosswordlabs.com/>.

Nodarbība PĀRRUNU KARTĪTES

MĒRĶIS – attīstīt lasīšanas un klausīšanās prasmes un rosināt iejūtību.

MATERIĀLI: 30. darba lapa (uz bieza papīra), šķēres.

UZDEVUMA APRAKSTS

Uzdevumu var veikt grupā vai individuāli.

- ➔ Pirms uzdevuma veikšanas sagatavot pārrunu kartītes – izdrukāt darba lapu uz bieza papīra un sagriezt pa dotajām griešanas līnijām tā, lai veidojas sešas attēlu kartītes.
- ➔ Organizēt pārrunas saistībā ar lasīto – secīgi rādīt kartīti pēc kartītes un uzdot jautājumus no metodikas sadaļas “Jautājumi uzdevuma izpratnei”. Katrai kartītei ir savs kārtas numurs un atbilstoši jautājumi ar to pašu kārtas numuru.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- 1. kartīte. **Tētis strādā. Ģimene pavada laiku kopā bez tēta.**
 - Kā tava ģimene pavada laiku, kad viens no vecākiem strādā mājās, bet pārējiem ir brīvs laiks, ko pavadīt kopā?
 - Kā tu pavadi laiku, ja abi vecāki strādā no mājām un vēlas, lai viņus tikmēr netraucē?
 - Kas tev visvairāk nepatīk, kad vecāki strādā no mājām un viņus nedrīkst traucēt?
- 2. kartīte. **Tētim ir radošā krīze. Laimis traucē tētim strādāt.**
 - “Teksta rakstīšana ir radoša nodarbe. Ir tādas dienas, kad autors neuzraksta nevienu teikumu, jo vārdi vienkārši “nelīp” cits pie cita. Tāpēc rakstīt no rīta līdz vakaram ne vienmēr izdodas. Taču autora prātā arvien kūsā dažādas idejas: viņš domā, apsver, meklē informāciju citās grāmatās vai internetā.” (Citāts par rakstnieka profesiju no grāmatas “Profesiju enciklopēdija”, 102. lpp.).
Kas var palīdzēt rakstniekam radīt idejas grāmatas rakstīšanai? Kas tev palīdz radīt idejas?
 - Kā rakstnieks var sevi motivēt darbam, kad nerakstās? Ko tu dari, kad tev neveicas sākt kādu darbu?
 - Vai tu arī esi bijis situācijā, kad vecāki saka, ka strādā un nevar veltīt tev laiku, bet tev no malas liekas, ka viņi nemaz nestrādā? Kā tu šādos brīžos jūties un ko dari?
- 3. kartīte. **Laimis turpina traucēt tētim strādāt. Tētis kļūst dusmīgs.**
 - Pastāsti, kas kartīnā attēlots? Ko vēlas Laimis un ko vēlas viņa tētis?
 - Vai abi ir priecīgi par to, ka Laimis ir atnācis uz tēta darbistabu, zinot, ka uz durvīm ir rakstīts “Netraucēt”? Pamato atbildi.
 - Kā rīkotos tu, ja nonāktu Laimja situācijā? Vai tu traucētu tēti darbā? Pamato atbildi.
 - Kāda, tavuprāt, ir jābūt rakstnieka darba vietai, lai varētu nodoties grāmatas rakstīšanai? Kādas vietas vēl ir piemērotas rakstīšanai? Ja tu būtu rakstnieks, kur tu gribētu rakstīt?

- 4. kartīte. **Laimis nobiedē tēti.**
 - Pastāsti, ko tu kartīnā redzi?
 - Kā, tavuprāt, jūtas Laimja tētis un kā jūtas Laimis nobiedēšanas brīdī?
 - Vai tu esi kādreiz kādu ļoti nobiedējis? Pastāsti, kā tas notika.
 - Vai tevi kādreiz kāds ir tā nobiedējis, ka jāpārtrauc darbs, kuru tu dari, lai nomierinātos un tad varētu atkal darbam pievērsties? Kā tu tad juties?
- 5. kartīte. **Ģimene kopīgi pavada laiku rotaļistabā. Tētis nokļūst “fantāzijas lidojumā”.**
 - Pastāsti, kas kartīnā attēlots?
 - Vai tev ir bijis tā, ka ir tik grūti izdomāt kādu ideju, ka nogursti no domāšanas? Ko tu tad dariji?
 - Vai tu esi pamanījis, ka, mainot nodarbi uz kādu laiku, pēkšņi iešaujas prātā ideja, kuru iepriekš nevarēji izdomāt? Mini piemēru.
 - Kā tu pavadi laiku kopā ar savu ģimeni, lai atpūstos un uzkrātu spēkus nākamajiem darbiem?
 - Vai tavas vēlmes, kā kopīgi ģimenei izklaidēties, tiek ņemtas vērā? Mini piemēru.
 - Kartīnā var redzēt, ka Laimja tētis lido pa istabu. Vai, tavuprāt, viņš tiešām lido?
 - Ko, tavuprāt, nozīmē vārdi “fantāzijas lidojums”? Vai mēs tos varam teikt par Laimja tēti, kad aplūkojam kartīņas trešo attēlu?
- 6. kartīte. **Tētis pabeidz rakstīt grāmatu un ir pateicīgs dēlam par iedvesmu.**
 - Pastāsti, kas kartīnā attēlots?
 - Vai tev ir bijis tā, ka pēc kāda darba pabeigšanas tu priekā palecies un skaļi gaviļē? Pastāsti par kādu no tādām reizēm.
 - Kāpēc tētis apskauj Laimi pēc grāmatas pabeigšanas?
 - Vai tu arī priecājies par saviem vecākiem, kad tie pabeidz kādu grūtu darbu?
 - Vai tu piekrīti teicienam “Dalīts prieks ir dubults prieks”? Pamato savu atbildi.

Uzzini vairāk par profesijām, kas saistītas ar izdevējdarbību grāmatas “Profesiju enciklopēdija” sadaļā “Izdevniecībā” (Kristina Rimkute. Profesiju enciklopēdija. Rīga: Zvaigzne ABC, 2024. 100.-103. lpp.)

Nodarbība TĀ TOP GRĀMATAS

MĒRĶIS – veicināt izpratni par grāmatas tapšanas procesu. Veicināt rakstītprasmi un jaunu vārdu apguvi.

MATERIĀLI: 31. darba lapa, zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Uzdevumu var veikt individuāli vai grupā, tā izpildei grāmata nav jāizlasa.
- ➔ Izdalīt darba lapas un izskaidrot uzdevumu, kā arī vārdu nozīmi (ja nepieciešams).
- ➔ Pēc uzdevuma veikšanas salīdzināt savas atbildes ar pareizajām atbildēm (sk. zemāk) un uzdot jautājumus uzdevuma izpratnei (sk. zemāk).

TĀ TOP GRĀMATAS

Grāmata sākas ar ideju. **Rakstnieks** izdomā stāstu un to uzraksta. Kad stāsts ir gatavs, tas tiek nosūtīts uz **izdevniecību**, kur redaktors un citi darbinieki pārbauda, vai viss ir pareizi un saprotami.

Tad stāstu saņem **ilustrators**, kurš uzzīmē ilustrācijas. Kad viss ir gatavs, grāmata tiek sūtīta uz **tipogrāfiju**, kur tā tiek iespiesta.

Pirms var drukāt grāmatu vairākos eksemplāros, ir vajadzīgs papīrs. Papīru izgatavo **papīrfabrikā** no koka. Kokmateriālus uz fabriku atved **baļķu vedējs**.

Kad grāmatas ir nodrukātas, tās tiek aizvestas uz **grāmatnīcu**, kur cilvēki tās var nopirkt. Grāmatas iegādājas **bibliotēkas**, kur jebkurš reģistrēts lasītājs tās var aizņemties lasīšanai. Grāmatas nopērk arī **skolas**, kur skolēni tās izmanto mācībām.

Grāmatas nonāk arī mūsu katra **mājās**. Mēs tās varam lasīt vienatnē vai kopā ar ģimeni izklaides un mācību nolūkos.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tev veicās ar uzdevuma izpildi?
- Kā tev veicās ar teksta lasīšanu?
- Kuri vārdi tev bija jauni?
- Vai tu saprati visu vārdu nozīmi?
- Vai ir kāds vārds, kura nozīmi tu nesaprati un vēlies, lai to izskaidro?
- Kurš no grāmatas tapšanas posmiem tev bija jaunums?
- Kā, tavuprāt, tas ir – izdomāt un uzrakstīt grāmatu?
- Kā, tavuprāt, tas ir – ilustrēt grāmatu?
- Kā, tavuprāt, tas ir – rediģēt un labot autora uzrakstīto tekstu?
- Kā, tavuprāt, tas ir – izdot grāmatu?
- Kādas grāmatas tev patīk lasīt?
- Vai tu gribētu uzrakstīt grāmatu? Par ko tā būtu?
- Vai tu vēlētos ilustrēt grāmatas? Vai tu labāk gribētu zīmēt ar roku vai izmantot citas tehnikas grāmatu ilustrēšanai?
- Vai tu esi apmeklējis grāmatnīcu un iegādājies kādu grāmatu?
- Vai tev skolā ir izsniegta kāda mācību grāmata?
- Vai tu esi aizņēmis grāmatu uz mājām no kādas bibliotēkas?

Apmeklēt tuvāko bibliotēku un izpētīt Ineses Zanderes un Rūtas Briedes grāmatu “Vai grāmatai ir knābis?”. Ja iespējams, apmeklēt Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centra lasītavu un apskatīt mākslinieces Rūtas Briedes ilustrēto grāmatas tapšanas ceļu, kas ir uzzīmēts uz sienas vienā no lasīšanai paredzētajām individuālajām sēdvietām (jautā bibliotekāram).

Uldis Auseklis, Gundega Muzikante

Kā tauriņi raibi

Rīga: Latvijas mediji, 2024.

Uldis Auseklis (1941) ir vairāk nekā 30 bērnu grāmatu autors, dzejnieks, tulkotājs, izdevējs. Mācījies Ļaudonas vidusskolā un studējis LVU Filoloģijas fakultātē Latviešu valodas un literatūras nodaļā. Kā zinātniskais līdzstrādnieks strādājis Raiņa Literatūras un mākslas vēstures muzejā. Vēlāk strādājis par redaktoru Mūzikas un mākslas redakcijā, pēc tam Bērnu literatūras redakcijā un bijis šīs redakcijas vadītājs, strādājis arī par galveno redaktoru apgādā "Sprīdītis". 1992. gadā viņš nodibinājis apgādu "Garā pupa", kas izdevis grāmatas bērniem, dzejoļu krājumus un kultūrvēstures grāmatas, kā arī avīzi bērniem „Kurmītis”. Uldis Auseklis saņēmis Pastariņa prēmiju (1997), Literatūras gada balvu (2017), Autortiesību bezgalības balvu (2017), grāmatu mākslas konkursa "Zelta ābele 2018" balvu par mūža ieguldījumu Latvijas grāmatniecībā un 2019. gadā Atzinības krustu.

Gundega Muzikante (1964) beigusi Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolas Keramikas nodaļu un Latvijas Mākslas akadēmijas Grafikas nodaļu. 2009. gadā ieguvusi mākslas maģistra grādu. Strādājusi Rīgas Latviešu biedrības "Spēļu skolā" un Baldones Mākslas skolā. Kopš 1987. gada piedalās grafikas izstādēs, bet kopš 1990. gada strādā grāmatu un lietišķajā grafikā. Veidojusi ilustrācijas un grafisko dizainu vairāk nekā 30 bērnu un jauniešu grāmatām, kā arī vairākām mācību grāmatām, bukletiem, plakātiem, kalendāriem, firmu logotipiem u.c. Zīmējusi ilustrācijas bērnu žurnāliem "Zīlīte" un "Ezis", žurnāliem "Dārza Pasaule", "Dārzā", "Mūsmājas", 2009. gadā radījusi vizuālo veidolu animācijas filmai "Dzeguze un viņas 12 vīri". Gundegas Muzikantes darbi eksponēti divās personālizstādēs un daudzās grupu izstādēs Latvijā, Vācijā, Somijā, Zviedrijā u.c., viņa piedalījies VI Starptautiskajā Grāmatu grafikas triennālē Viļņā, vairākas reizes Bratislavas ilustrāciju biennālē, Tallinas ilustrāciju triennālē, izstādē *The Golden Pen* Belgradā (2001), Eiropas ilustrāciju biennālē Japānā (2001) u.c. Gundega Muzikante divreiz saņēmusi Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu, bijusi Indriķa Zeberiņa un Pastariņa prēmiju laureāte. Viņas ilustrētās grāmatas vairākkārt nominētas Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas gada skaistāko grāmatu konkursā "Zelta ābele".

Nodarbība VASARAS VIDŪ

MĒRĶIS – rosināt iztēli un dzejas mīlestību, veicināt radošu domāšanu.

MATERIĀLI: 32. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt bērniem darba lapas un kopīgi pārrunāt uzdevumus.
- ➔ Aicināt aizpildīt darba lapu.
- ➔ Aicināt nolasīt uzrakstītos dzejoļus.
- ➔ Sameklēt grāmatā abus dzejoļus un nolasīt autora variantu un aicināt bērnus salīdzināt to ar savu uzrakstīto.

- ➔ Kopīgi pārrunāt bērnu veikumu.
- ➔ Izlasīt arī citus Ulda Ausekļa dzejoļus.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Ko, tavuprāt, izsaka grāmatas nosaukums “Kā tauriņi raibi” ?
- Ko, tavuprāt, nozīmē “Latvijai galvā zāļu un puķu vainadziņš”?
- Kādas puķes zied pļavās vasarā?
- Kādi kukaiņi dzīvo pļavās un dārzos? Pastāsti par tiem.
- Kurā laikā vasarā visbiežāk tiek pīti vainadziņi?
- Kā dzejnieks stāsta par pērkonu?
- Pastāsti par pērkonu un zibeni! Kurā gadalaikā pērkons rūcina visvairāk?
- Kā jūsu ģimene vasarā pavada atvaļinājumu?
- Pastāsti par kādu vasaras notikumu.

Izveidot izstādi ar dzejnieka Ulda Ausekļa grāmatām. Kopīgi iepazīt arī citus viņa dzejoļu un pasaku krājumus.

Nodarbība VECĀMAMMA ADA CIMDUS

MĒRĶIS – veicināt fantāziju un radošo pašizpausmi.

MATERIĀLI: 33. darba lapa, pildspalva, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Kopīgi pārrunāt Ulda Ausekļa dzejoļus.
- ➔ Izdalīt bērniem darba lapas un kopīgi pārrunāt, kā zīmēt savu cimdiņu.
- ➔ Aicināt uzzīmēt savu cimdiņu, izvēloties rakstus no piedāvātajiem variantiem vai izdomāt savus.
- ➔ Aicināt pastāstīt par uzzīmēto cimdiņu.
- ➔ Uzzīmētos un izkrāsotos cimdiņus izlikt izstādē.
- ➔ Kopīgi novērtēt un pārrunāt cimdu rakstus.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu saproti Ulda Ausekļa dzejoļa vārdus “..tad nāk Dieviņš omes grumbas noglāstīt”?
- Ko tu vislabprātāk dari savā brīvajā laikā? Pastāsti par to.
- Kāds hobijs ir tavai vecmammai un vectēvam?
- Kādi ir tavas mammas un tēta mīļākie vaļasprieki?
- Ko māsa vai brālis, vai kāds tavs draugs dara brīvajā laikā?
- Kādi ir jūsu ģimenes kopīgie pasākumi vai nodarbošanās? Lūdzu, pastāsti.

Kopīgi apmeklēt Etnogrāfisko brīvdabas muzeju, pievēršot uzmanību adītajiem cimdiem un zeķēm. Pārrunāt brīvā laika pavadīšanas iespējas senākos laikos.

MĒRĶIS – veicināt spēju izteikties un formulēt savas domas.

MATERIĀLI: 34. darba lapa, pildspalva, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Sagatavot un parādīt attēlus vai prezentāciju ar dažādām dārza un pļavas puķēm.
- ➔ Izlasīt Ulda Ausekļa dzejoli “Sešas mīļas puķes”.
- ➔ Aicināt padomāt un izvēlēties ziedus, kuros varētu nosaukt savus ģimenes locekļus – mammu, tēti, māsas, brāļus, vecmāmiņu, vectētiņu.
- ➔ Izdalīt darba lapas un aicināt uzrakstīt dzejoli par savu ģimeni, izmantojot puķu tēlus.
- ➔ Aicināt uzzīmēt ilustrāciju savam dzejolim.
- ➔ Aicināt nolasīt savu dzejoli.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kuras ir tavas mīļākās puķes?
- Kuri ziedi patīk tavai māmiņai?
- Kuras puķes tu pazīsti? Nosauc un par tām pastāsti.
- Kāpēc, tavuprāt, dzejnieks tēti raksturo kā ķeizarkroni? Kā tu raksturotu savu tēti?
- Vai vecmāmiņa var būt kā kliņģerīte? Kādas ir tavas domas?
- Dzejolī māsiņa ir trauzlā rozīte. Kā tu raksturotu māsiņu? Ar kādu puķi vēl viņu varētu salīdzināt?
- Kāpēc dzejnieks zēnu raksturo kā dadžulēnu? Kāds varētu būt dadžulēna raksturs?
- Kurai puķei līdzinies tu? Pastāsti par savu izvēli.

Apmeklēt kādu no botāniskajiem dārziem un izpētīt ziedošos augus, un dalīties savos iespaidos. Sameklēt grāmatā dzejnieka Ulda Ausekļa portretus un uzzīmēt savu vai labākā drauga portretu.

BĒRNU ŽŪRIJAS 2025

9+ vecuma grupas grāmatas

Edvards van de Vendels, Anuša Elmans

Miška

Rīga: Liels un mazs, 2024.

Nīderlandiešu rakstnieks **Edvards van de Vendels** (1964) galvenokārt raksta grāmatas bērniem un jauniešiem – dzeju, dziesmu tekstus, stāstus, bilžu grāmatas un dokumentālo literatūru. Dzimis Lērdamā, Nīderlandē, strādājis par pamatskolas skolotāju, bet kopš 2001. gada ir pilnas slodzes rakstnieks. Viņa grāmatas ir saņēmušas vairākas nozīmīgas balvas, viņš bijis Hansa Kristiana Andersena balvas finālistu vidū un 5 reizes bijis nominēts Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai. Viņa grāmatas ir tulkotas un izdotas vairāk nekā divdesmit piecās valstīs. Garstāsta “Miška” saturs balstīts uz afgāņu jaunieša Anuša Elmana pieredzēto.

Anete Shāpa (1965) beigusi Kampenas Mākslas akadēmiju, mācījusies Amsterdamas Rakstniecības skolā, ir ilustrējusi ap 200 grāmatu un pati arī rakstījusi. 2020. gadā Latvijā izdots viņas romāns “Lampiņa”, kurš bijis iekļauts arī “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas” kolekcijā.

Nodarbība JA ES BŪTU

MĒRĶIS – veicināt izpratni par norisēm pasaulē, spēju pieņemt svešādo un atšķirīgo.

MATERIĀLI: 35. darba lapa, pildspalva, globuss vai pasaules karte.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Pārrunāt ar bērniem par pasaulē dzīvojošām tautām, cilvēkiem.
- ➔ Izskaidrot jēdzienus “imigrants” un “emigrants”.
- ➔ Izdalīt darba lapas.
- ➔ Veidot sarunu apli un kopīgi pārrunāt darba lapās rakstīto.
- ➔ Atrast globusā vai kartē bērnu izvēlētās valstis.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Roiņas ģimenes dzimtene ir Afganistāna. Ar ko Afganistāna atšķiras no Latvijas?

- Kādi varētu būt iemesli cilvēkiem pamest savu dzimteni?
- Kas ir svarīgākais, uzsākot jaunu dzīvi svešā valstī?

Kopā ar klasi apmeklēt tuvāko bibliotēku un enciklopēdijās izpētīt informāciju par dažādām pasaules valstīm.

Nodarbība SVEŠAIS

MĒRĶIS – veicināt izpratni par vērtībām un tikai Latvijai raksturīgo.

MATERIĀLI: 36. darba lapa, trauks, kurā ievietotas sagrieztas tematiskās kartītes.

UZDEVUMA APRAKSTS

- Aicināt nodarbības dalībniekus uz spēli.
- Vispirms no spēles dalībniekiem izvēlēties vienu “svešo” un aicināt viņu iztēloties, ka viņš ir pirmo reizi Latvijā un vēlas iepazīt mūsu valsti.
- Aicināt visus sastāties aplī, “svešajam” izvilkt vienu kartīti, kurā ir norādīta tēma.
- Rosināt pārējos spēles dalībniekus pēc kārtas nosaukt lietas un notikumus, kas atbilst tēmai un ir raksturīgi Latvijai, un ko varētu ieteikt “svešajam” redzēt, dzirdēt, izlasīt u. tml. (piem., par tēmu “Kino” varētu nosaukt animācijas filmu “Straume”, filmas “Limuzīns Jāņu nakts krāsā”, “Ūdensbumba resnajam runcim” utt.).

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai vari nosaukt vairākas lietas, kas radītas vai notikušas Latvijā un ar ko tu lepojies?
- Kas varētu vienot dažādu tautu cilvēkus?
- Kā varētu atbalstīt cilvēkus, kuri ieradušies Latvijā no citām valstīm?

Veidot Latvijas kolāžu – uz baltas lapas salīmēt no dažādiem veciem žurnāliem izgrieztus attēlus ar Latvijai nozīmīgiem simboliem, cilvēkiem, vietām, notikumiem u. tml.

Nodarbība CEĻĀ

MĒRĶIS – izprast un atcerēties lasīto.

MATERIĀLI: 37. darba lapa, metamais kauliņš.

UZDEVUMA APRAKSTS

- Pārrunāt ar bērniem grāmatas notikumu gaitu.
- Aicināt iesaistīties galda spēlē. (Darba lapu var projicēt uz interaktīvās tāfeles un spēlēt visi kopā.)
- Aicināt spēles dalībniekus pēc kārtas mest metamo kauliņu un doties pa laukumiem uz

priekšu, ievērojot norādes – doties uz priekšu, doties atpakaļ vai palikt uz vietas. Uzvar tas, kurš pirmais sasniedz pēdējo laukumu.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai esi spēlējis klasisko spēli “Cirks”?
- Vai, jūsuprāt, galda spēles ir jauka laika pavadīšanas iespēja?
- Vai pats esi kādreiz mēģinājis izveidot galda spēli?

Atrast kādu citu interesantu galda spēli, kuru kopīgi spēlēt, piemēram, jauno *BrainGame* spēli “Straume”, kas veidota pēc slavenās animācijas filmas motīviem.

Ilze Meistere

Baseina pārvaldnieks medī pīles

Rīga: Zvaigzne ABC, 2024.

“Baseina pārvaldnieks medī pīles” ir **Ilzes Meisteres** otrā grāmata. Pirmās grāmatas “Mammū-ū, gribu sunīti!” galveno varoni korgiju Stellu pazīst gan televīzijas skatītāji, gan lasītāji skolās un bibliotēkās. Ilze Meistere raksta veikli un raiti, un, kamēr “Baseina pārvaldnieks meklē pīles” vēl tikai sāk gozēties grāmatnīcu topos, izrādās, ka radies jau turpinājums. Stāsta varoņi grib dzīvot paši savu dzīvi – kā lai to nepieraksta? Autore pateicas par iedvesmu līguciema daudz bērnu ģimeņu biedrības “Pērle” bērniem, kuri, “padarot sirmu” šīs grāmatas autori un vēl divas skolotājas, aizvadījuši piecas brīnišķīgas vasaras dienas nometnē Vācijā, Selmā. Pateicoties viņiem, ir tapusi šī grāmata. Tomēr grāmatas vietas, notikumi un varoņi (izņemot Tomu Brici) ir izdomāti.

Ilzes Meisteres stāsts veiksmīgi sadraudzējies ar Ingas Actiņas dzīvīgajiem zīmējumiem. **Inga Actiņa** ir absolvējusi Latvijas Mākslas akadēmijas grafikas (bakalaurs) un glezniecības nodaļas meistardabnīcu pie Alekseja Naumova, kā arī Liepājas Pedagoģisko augstskolu, iegūstot mākslas pedagoģijas bakalaura grādu. Māksliniece ilustrē grāmatas, veido grafisko dizainu un māca. Kopš 1995. gada viņa ir ilustrējusi vairāk nekā 20 grāmatu.

Nodarbība PAZĪSTI “TORŅI”!

MĒRĶIS – rosināt atcerēties lasīto, pārrunāt, kādas īpašības tiek piešķirtas dažādiem dzīvniekiem un kāpēc komandas, tostarp arī Dž. K. Roulingas romānu sērijā par Hariju Poteru, bieži sauc dzīvnieku vārdos; veicināt kritisko domāšanu, sarunājoties par priekšstatiem, kas palīdz kategorizēt pasauli, bet ne vienmēr ir patiesi.

MATERIĀLI: 38. darba lapa, pieeja internetam, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- Aicināt bērnus apskatīt “torņu” ģerboņus un izkrāsot tos, kuru vārdā ir nosauktas nometnes komandas. (Pareizā atbilde: vilki, lapsas, bebri, peles, lūši, vāveres.)
- Aicināt pierakstīt katram dzīvniekam īpašības vārdu, kas ar to visvairāk asociējas, un atbildēt uz jautājumu “Kādas īpašības ir raksturīgas katra “torņa” pārstāvjiem?”.
- Rosināt savā starpā pārrunāt, kāpēc viens dzīvnieks tiek uzskatīts par viltīgu, cits – par gudru, trešais – par muļķi?

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kas varētu būt katras komandas stiprā puse? Kādas rakstura īpašības varētu piemist bebram, bet kādas – pelei?

- Vai vari nosaukt kādu pasaku, kurā būtu tēloti konkrētie dzīvnieki? Par ko tā mūs rosina aizdomāties?
- Kā tu domā, kāpēc cilvēki piešķir dzīvniekiem cilvēku īpašības? Vai, tavuprāt, tās atbilst realitātei?

FAKTU MEKLĒŠANA.

Rosināt katru izvēlēties kādu dzīvnieku un pēc apspriedes noskaidrot tam visraksturīgāko īpašību. Tad veikt par šo dzīvnieku nelielu pētījumu, atrodot faktos balstītu informāciju, kas pierāda pretējo. Piemēram, pierādīt, ka lapsa nav viltīga. Var veidot prezentāciju “Sabiedriskais vilks” (pretēji stereotipam “vientuļais vilks”), “Muļķe skudra” (pretēji parunai “Gudrs kā skudra”) vai “Slinkā bite” (pretēji parunai “Čakls kā bite”).

Piemēram, informācija par skudrām: lai sekotu cita citai, skudras paļaujas uz feromoniem. Kāda eksperimenta laikā zinātnieki izveidojuši apļveida feromonu taku. Skudras sekojušas cita citai pa apli, līdz no spēku izsīkuma nomirušas – šo parādību sauc par nāves spirāli jeb skudru dzirnavām. Neviena skudra nav spējusi domāt patstāvīgi un atrast izeju.

Nodarbība VILKLAPSUMETRS

MĒRĶIS – padziļināt iesaisti grāmatas satura apguvē, veicinot atcerēšanos, interpretāciju un personisko saikni ar interaktīvu un patīkamu uzdevumu.

MATERIĀLI: 39. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Aicināt bērnus atbildēt uz testa jautājumiem.
- ➔ Aicināt saskaitīt iegūtos punktus, iekrāsot lodziņu uz Vilklapsumetra atbilstoši iegūtajam punktu skaitam un iepazīties ar aprakstu.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Ja tu varētu izvēlēties vienu no garstāstā tēlotajām skolotājām par savu klases audzinātāju, kuru tu izvēlētos – Kristīni vai Sandru? Kāpēc?
- Kā tu domā, vai Lapsu un Vilku komandas uzvara, pateicoties Kaspara prasmei dziedāt, ir godīga? Pamato.
- Vai tu pazīsti kādu pieaugušo, kurš tev nešķiet jauks? Varbūt arī ar viņu tāpat kā ar skolotāju Sandru ir atgadījies kas nelāgs? Kā tu domā, ja ar kādu ir atgadījies kas nelāgs, vai viņš drīkst pret citiem izturēties nejauki? Pamato.
- Ko zooloģiskā dārza administrācijas darbinieks uzdāvina bērniem? Kāpēc viņš tā rīkojas?

Testu var izmantot bērnu sadalīšanai komandās – vienā komandā Vilki, otrā Lapsas, bet Vilklapši pievienojas tai, kurā spēlētāju ir mazāk. Tad tiek organizētas sporta spēles vai viktorīna – dzīvnieku pēdu pazīšana, labākā papīra cepure, orientēšanās sacīkstes u.c.

MĒRĶIS – paplašināt vārdu krājumu, apgūstot jaunus vārdus.

MATERIĀLI: 40. darba lapa, interneta vārdnīca “Tezaurs.lv”.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Iepazīties ar vārdiem un to skaidrojumiem.
- ➔ Savienot katru vārdu ar tā īsto skaidrojumu.

PAREIZĀS ATBILDES

TIRPINĀT – IZRAISĪT SATRAUKUMU

IESKĀT – ŠĶIRSTĪT (MATUS), KASĪT

ZVAIGĀT – VAIRĀKKĀRT UN SKAĻI SMĪETIES

DULBURIS – TĀDS, KAS RUNĀ BEZ JĒGAS

AIZGRĀBTS – TĀDS, KAS IR SPĒCĪGI, DZIĻI SAVIĻNOTS

RANDOM – NEJAUŠS, NEGAIDĪTS

ČILOT – ATPŪSTIES, LAISKOTIES

ČEKOT – PĀRBAUDĪT

JAPOT – ČALOT

Aicināt bērnus ieviest savu mazo kabatas vārdnīcu “Zināt ir stilīgi!”. Parādīt, ka jaunu vārdu apguve var būt tikpat interesanta kā pokemonu ķeršana. Var ieviest punktu skaitu par katru atrasto un paskaidroto vārdu, tā veicinot sacensības garu, vai piešķirt simbolisku apbalvojumu centīgākajiem vārdnīcas veidotājiem. Var uzdot uz nākamo tikšanās reizi pierakstīt vienu dzirdētu nezināmu vārdu, sameklēt skaidrojumu un dalīties ar uzzināto ar citiem.

Nodarbība MANA VASARAS NOMETNE

MĒRĶIS – veicināt atbildības izjūtu un pārrunāt drošības jautājumus, organizējot nometni.

MATERIĀLI: 41. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

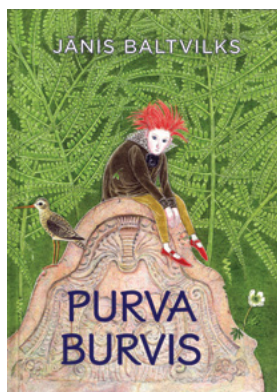
- ➔ Aicināt iejusties nometnes organizatora lomā un aizpildīt trūkstošo informāciju trīs jautājumos:
 - ierakstīt lauciņos obligāti nepieciešamās lietas;
 - apvilkt, kādas nodarbes tiks iekļautas šajā nometnē (var izdomāt arī savējās);
 - uzrakstīt, kādi drošības pasākumi jāveic, īstenojot šīs nodarbes.
- ➔ Aicināt vēlreiz pārdomāt savas nometnes ideju un uzzīmēt tās reklāmu.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai esi kādreiz bijis vasaras nometnē? Vai tev tā patika? Ko tu darītu citādi, ja pats organizētu nometni?
- Kas jāņem līdzi tavas nometnes dalībniekiem, lai tā būtu izdevusies?
- Kādi drošības pasākumi jāievēro nometnē? Kādus drošības pasākumus ievēroja stāstā tēlotās bērnu vasaras nometnes organizatores Kristīne un Sandra? Vai viņas bija ģērbušās piemēroti?

Uz liela plakāta izvietot bērnu uzzīmētās nometņu reklāmas un rosināt ar uzlīmītēm balsot par interesantāko. Pārrunāt veiksmīgākās reklāmas pozitīvās iezīmes.

Jānis Baltvilks, Anita Paegle

Purva burvis

Rīga: Zvaigzne ABC, 2024.

Jānis Baltvilks (1944–2003) – populārs latviešu dzejnieks, prozaikis, bērnu un jauniešu žurnālu redaktors, dabas pētnieks, ornitologs. Viņa iemīļotākā vieta rakstīšanai bijusi viņa dzimtas mājās Smārdes pagasta “Zilītēs”. Dārzā atradies ornitologa vagoniņš, un tur arī tapis daudz dzejoļu un stāstu – klusumā, mierā, jūtot dabas klāsesamību. Jānis Baltvilks rakstījis dzejoļus gan bērniem, gan pieaugušajiem, stāstus un literārās pasakas. Daudz jokojis un sacerējis jautrus skaitāmpantus. Pētot putnus un dabu, sarakstījis vairākas populārzinātniskas grāmatas. Ilgus gadus viņš bijis bērnu žurnāla “Zilīte” galvenais redaktors. Saņēmis svarīgus apbalvojumus – O. Vācieša prēmiju un Latvijas literatūras gada balvu. Viņa vārdā Latvijā nosaukta nozīmīgākā starptautiskā balva bērnu un jauniešu literatūrā un grāmatu mākslā.

Ilustrācijas grāmatai veidojusi izcilā māksliniece **Anita Paegle** (1956). Viņa ir grafiķe un grāmatu ilustratore. Savulaik zīmējusi ilustrācijas arī bērnu žurnāliem “Ezis” un “Zilīte”. Viņa vairākkārt piedalījusies Starptautiskajā grāmatu grafikas triennālē Tallinā, Bratislavas ilustrāciju biennālē, kā arī citos starptautiskos ilustrāciju konkursos pasaulē, rīkojusi daudz personālizstāžu dažādās Latvijas pilsētās un arī ārzemēs. Par bērnu grāmatu ilustrācijām māksliniece ir ieguvusi apbalvojumus – vairākkārt Pastariņa prēmiju, goda diplomu Tallinas ilustrāciju triennālē, trīs reizes Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu, Indriķa Zeberiņa prēmiju un vairākkārt grāmatu mākslas konkursa “Zelta ābele” balvu. Mākslinieces ilustrētās grāmatas ir iekļautas IBBY pasaules ilustratoru goda sarakstā, viņa ir vairākkārt nominēta augstākajiem starptautiskajiem apbalvojumiem bērnu literatūrā un grāmatu mākslā – Hansa Kristiana Andersena balvai un Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai. Sadarbībā ar Latvijas Banku tapušas vairākas monētas – “Pasaku monēta. I. Pieci kaķi”, kas ieguvusi nosaukumu “Latvijas Gada monēta 2015” (plastiskā veidojuma autors J. Strupulis), “Šūpuļa monēta” u. c.

Nodarbība CEĻO KOPĀ AR DZEJOLI

MĒRĶIS – gūt zināšanas, attīstīt ritma izjūtu.

MATERIĀLI: 42. darba lapa, zīmulis vai pildspalva, Latvijas ģeogrāfijas atlants vai piekļuve internetam.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Skaļi nolasīt dzejoli “Kurzemes zvanu spēle”.
- ➔ Pārrunāt, ka dzejolī minētas 15 apdzīvotas vietas Kurzemē.
- ➔ Aicināt atrast kartē šīs apdzīvotās vietas un aizpildīt darba lapu.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Latvijā ir daudz skaistu un interesantu vietu. Vai esi bijis Kurzemē? Kurā vietā?
- Katrā vietā ir kaut kas īpašs, ko redzēt, – pilskalni, ezeri, parki u. c. Vai zini, kas interesants ir Kurzemē?
- Vai zini kādu teiku, nostāstu par Kurzemi?

Kopīgi noskatīties video par Kurzemi <https://www.youtube.com/watch?v=IX7ESnkJeoc&t=6s>.

Nodarbība UZMINI NU!

MĒRĶIS – veicināt vērību un pacietību.

MATERIĀLI: 43. darba lapa, zīmuļi vai pildspalvas, dzejoļu kartītes.

UZDEVUMA APRAKSTS

- Iepriekš sagatavot dzejoļu kartītes ar Jāņa Baltvilka dzejoļiem no krājuma “Purva burvis”.
- Aicināt katru nodarbības dalībnieku izvilkt vienu kartīti ar dzejoli un nerādīt to nevienam citam.
- Aicināt nodarbības dalībniekus pēc kārtas iet grupas priekšā un ar kustībām attēlot dzejoļa nosaukumu, neizrunājot to skaļi. Pārējie cenšas uzminēt.
- Kad nosaukums uzminēts, aicināt dalībnieku skaļi nolasīt visu dzejoli.

ATBILDE: darba lapā jāieraksta vārdi, kas veido dzejoli “Purva burvis”.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Dzejā mēs varam saklausīt noteiktu ritmu, atskaņas, uzsvarus. Kurš tev šķiet krājuma “Purva burvis” skaniskākais dzejolis?
- Lasot dzeju, iztēlē rodas tēli, ir iespēja iztēloties notikumus. Kuras tev šķiet visspilgtākās epizodes? Vai ilustrācijas dara tās vieglāk uztveramas?
- Kura latviešu dzejnieka darbus vēl esi lasījis? Vai šos dzejniekus ir iespējams salīdzināt?

Kopīgi noskatīties Baltvilka balvas lasījumu, kur dzejniece Ērika Bērziņa lasa savus dzejoļus no krājuma “Mammas dzejoļi”: <https://www.youtube.com/watch?v=QZG-5HALiJU>. Pārrunāt, kādi ir bērnu iespaidi par redzēto un dzirdēto.

MĒRĶIS – attīstīt ritma izjūtu, iztēli, papildināt vārdu krājumu.

MATERIĀLI: 44. darba lapa, zīmuļi vai pildspalvas, dzejoļu kartītes.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Iepriekš sagatavot dzejoļu kartītes ar Jāņa Baltvilka dzejoļiem no krājuma “Purva burvis”.
- ➔ Aicināt katru nodarbības dalībnieku izvēlēties vienu dzejoļa kartīti.
- ➔ Aicināt nodarbības dalībniekus lasīt dzejoli un darbības vārdus aizstāt ar citiem, piemēram, pretējas nozīmes darbības vārdiem.
- ➔ Pēc tam aicināt katru nodarbības dalībnieku nolasīt savu pārveidoto dzejoli, nodarbības vadītājs var nolasīt Jāņa Baltvilka oriģināldzejoli.
- ➔ Kā paraugu var izmantot darba lapu.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Dzejā mēs varam saklausīt noteiktu ritmu, atskaņas, uzsvarus. Vai tev to ir izdevies saklausīt Baltvilka dzejā?

Organizējiet klases vai “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas” grupas ekskursiju uz Jāņa Baltvilka dzimtajām mājām Tukuma novada Smārdes pagasta “Zīlītēs” un izstaigājiet Baltā Vilka taku. https://www.facebook.com/baltavilkatakassmarde?locale=lv_LV.

Laura Vinogradova, leva Maurīte

Pauls spēlē

Rīga: Zvaigzne ABC, 2024.

Laura Vinogradova (1984) ir latviešu rakstniece, vairāku stāstu krājumu un bērnu grāmatu autore. Studējusi Rīgas Tehniskajā universitātē, vairākus gadus strādājusi par izglītojošā darba un darba ar apmeklētājiem vadītāju Rakstniecības un mūzikas muzejā. Pašlaik viņa ir pašnodarbināta satura veidotāja, nodarbību bērniem izstrādātāja un vadītāja. Garstāsts pieaugušajiem “Upe” nominēts Latvijas Literatūras gada balvai kā gada labākā prozas grāmata un apbalvots ar Eiropas Savienības Literatūras balvu. Bērnu grāmatas “Tētis un suns” un “Pauls spēlē” ir bijušas nominētas Latvijas Literatūras gada balvai.

Ieva Maurīte (1971) ir latviešu māksliniece, absolvējusi Latvijas Mākslas akadēmijas Grafikas nodaļu (2000). Kopš 1997. gada sarīkojusi 20 personālizstādes un piedalījusies vairāk nekā 70 grupu izstādēs Latvijā un ārpus tās. Strādājusi vairākās starptautiskās rezidencēs – Francijā, Vācijā, Lihtenšteinā, Islandē, Somijā un ASV. Par personālizstādi “Zaļā līnija” galerijā “Tifāna” gleznotāja tikusi izvirzīta Purvīša balvai (2009), bet 2010. un 2012. gadā saņēmusi konkursa “Zelta ābele” balvu nominācijā “Skaistākā grāmata”.

Nodarbība SPĒLĒ KOPĀ AR PAULU!

Mērķis – sekmēt lasītā izpratni un radošo pašizpaušmi.

Materiāli: 45. darba lapa, pildspalva.

Uzdevuma apraksts

→ Izdalīt bērniem darba lapas un iepazīstināt ar uzdevumu.

→ Kopā ar bērniem pārrunāt spēles dažādos līmeņus:

- 1. līmenis – “Labie darbi”, kur Paulam jāveic dažādi labie darbi (jāpalīdz neredzīgajam pāriet ielu, jāaplej nokaltušās puķes, jāsalīmē saplīsušais logs, jāsavāc atkritumi, jāuzraksta cenas pareizi);
- 2. līmenis – “Purvs” kā labirints, kurā jāatrod pareizais ceļš;
- 3. līmenis – “Pļava”, kurā lēkājot ar galvu jāsit mākoņi, lai uznāktu lietūs, un jādabū bedrē lieli gliemeži;
- 4. līmenis – “Ziemeļpols”, kurā jāiet pa sniegu, jānokāpj no sniegotās nogāzes, izvairoties no aisbergiem, ar laivu jāairējas uz salu un jāatrod lāde;
- 5. līmenis – “Gleznu galerija”, kurā jāizvēlas pareizā glezna ar pasaku pasauli un jāpiedalās sporta spēlēs (jāmet āboli, ar degunu kā Pinokio jādabū no koka barankas, jāpārvar no saldumiem veidota šķēršļu josla, jāspēlē krokets ar flamingo nūju vietā), jāizdzer dzira, lai nenāk miegs, un rozā sivēntiņam jāuzceļ ķieģeļu māja;

- 6. līmenis – “Zīmēšana”, kur jāuzzīmē kaut kas jauks, kas saistās ar spēli;
- 7. līmenis – “Pastaiga tumsā”, kur jāprot orientēties tumsā, jāiet pa nepazīstamo pilsētas daļu un spēlē jau piedzīvotajām vietām (purvu, pļavu, sniegoto kalnu, gleznu izstādi, mežu un gar jūru ar krītošajām zvaigznēm).

➔ **Rosināt atcerēties, kādus priekšmetus Pauls izvēlas savai spēlei un kur tos izmanto:**

- zābakus, virvi un cirvi iztērē dārgumu medībās;
- šokolādi apēd gliemeži, kurus vajag dabūt bedrē;
- ar līmlenti salīmē kafejnīcas logu;
- šūpuļtīklu atdod sieviņai par ieeju pasaku sporta spēlēs;
- akmeni Pauls patur sev par piemiņu.

➔ **Aicināt bērnus izvēlēties no darba lapā minētajiem divus priekšmetus un vienu spēles līmeni un uzrakstīt Paula iespējamus piedzīvojumus ar izvēlētajiem priekšmetiem šajā līmenī.**

➔ **Kopīgi pārrunāt bērnu uzrakstītos Paula jaunus piedzīvojumus.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kura ir vislabākā spēle, ko esi spēlējis, kāpēc?
- Kas, tavuprāt, ir labie darbi?
- Kādus labos darbus esi paveicis? Lūdzu, pastāsti.
- Vai zini, kā purvs atšķiras no pļavas? Lūdzu, mini dažas atšķirības.
- Vai zini, kas ir kroketa spēle un kā to spēlēt?
- Vai viegli staigāt tumsā? Lūdzu, pamato savu atbildi.

Izveidot šķēršļu labirintu, kurš jāiziet ar aizsietām acīm, atbildot uz jautājumiem, ko uzdod pārējie spēles dalībnieki saistībā ar Paula piedzīvojumiem (piemēram, ko Pauls satiek pļavā vai ko viņš atrod lādē?).

Nodarbība AČGĀRNĀ SPĒLE

MĒRĶIS – veicināt teksta izpratni un spēju strādāt ar liela apjoma informāciju.

MATERIĀLI: 46. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt bērniem darba lapas un kopīgi iepazīties ar darba lapās prasīto.
- ➔ Aicināt bērnus izpildīt prasīto pirmo uzdevumu – atšifrēt slēptos tekstus un pārrunāt tos.
- ➔ Pēc atšifrēto atbilžu salīdzināšanas sadalīt bērnus grupās (2–4 bērni) un kopīgi izdomāt, kur katram Paula spēlē ir pareizā vieta.
- ➔ Pārrunāt uzrakstīto, salīdzinot katras grupas idejas ar citām, kopīgi apspriest iespējamus variantus un salīdzināt tos ar stāstā tēloto.

ŠIFRS

⤵ ⤴ < ⦶ M

A B C D E

⦶ X N I ↗

F G H I J

↶ ↑ ⦶ † ⬡ ⤵

K L M N O P

R ⚡ ↑ ↘ ⤵ Y

R S T U V Z

ATBILDES

- Gliemezis nonācis Ziemeļpolā.
- Puķu pļava pilna ar atkritumiem.
- Rozā sivēns aizkrāso gleznas.
- Neredzīgs cilvēks meklē ceļu purvā.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu domā, kādēļ pasaulē ir tik daudz valodu?
- Vai visās valodās izmanto alfabētu? Lūdzu, pamato savu atbildi.
- Cik valodu tu vari nosaukt?
- Kur varētu izmantot slepeno rakstību un kādēļ tā ir nepieciešama?
- No kā atšķiras parastā rakstība no slepenās? Mini dažus piemērus.
- Vai esi kādreiz lietojis slepenus apzīmējumus? Lūdzu, pastāsti vairāk.

Izveidot savu rakstību vai slepeno šifru, uzrakstīt tajā vēstījumu un aicināt citus to atminēt. Var kopīgi vienoties par nosacījumiem, kādam tam jābūt (apjoms, tēma, slepeno šifru stils, apzīmējums u. tml.), vai arī katrs raksta savu vēstījumu brīvā veidā.

Sanita Reinsone, Aleksandra Runde

Draugi un kaimiņi

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2024.

Sanita Reinsone (1981) ir filoloģijas doktore, vadošā pētniece LU Literatūras, folkloras un mākslas institūtā un docētāja vairākās universitātēs. Viņas pētnieciskās intereses saistītas ar digitālajām humanitārajām zinātnēm, tautas stāstījumiem un dzīves stāstu pierakstīšanas tradīcijām. Par šo tēmu izdotas vairākas grāmatas, kuru dramatizējumi vēlāk iestudēti teātrī. Bērnu literatūrā debitējusi 2016. gadā ar grāmatu “Kus mul patarei! Kā Igaunijas leļļi bēga uz Latviju”.

Aleksandra Runde (1995) studējusi Latvijas Mākslas akadēmijā Grafikas apakšnozarē, kur ieguvusi arī maģistra grādu. Zināšanas papildinājusi Krakovas Mākslas akadēmijā Polijā un Romas Mākslas akadēmijā, specializējoties grafikas tehnikā un ilustrēšanā. 2024. gadā viņas grāmata “Ko darīt, ja esi kails pilsētā” ieguvusi balvu “Zelta ābele” kā skaistākā bērnu un jauniešu grāmata, Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu grāmatu mākslā, kā arī Boloņas Starptautiskās Bērnu grāmatu izstādes balvu par labāko debiju (*Bologna Ragazzi Awards (BRAW) Opera prima*).

Nodarbība MŪSU SĒTAS BĒRNI

MĒRĶIS – veicināt spēju izteikties un formulēt savas domas.

MATERIĀLI: sagatavotas jautājumu lapiņas.

UZDEVUMA APRAKSTS

➔ **Sagatavot jautājumu lapiņas.**

- Kā tu raksturotu savu ielu?
- Kādi cilvēki dzīvo tavā ielā?
- Ko par ielu raksta rakstniece garstāstā “Draugi un kaimiņi”?
- Kas ir svarīgākais tavā ielā?
- Ko tētis uztaisīja Džungļos?
- Kā bērni iekārto Džungļos savu māju?
- Pastāsti par Žaneti, Nīnu un viņu ģimenēm!
- Juse un es, es un Juse – dvīnes? Kā meitenes tiek raksturotas, lūdzu, pastāsti!
- Kas kādu dienu notiek klusajā ielā?
- Kā meitenes dodas kosmosā?
- “Iedomājieties paši – jums ir tāda vieta, kurp varat doties un darīt visu, kas ienāk prātā, un tur neviens jūs neregulē un neaudzina, vienkārši ej un dari, kas patīk, – kaut vai nedari neko.” Vai tev ir kāda vieta, kur justies labi un darīt visu ko gribi? Pastāsti!
- Kāds ir vecāku padoms, lai glābtu Džungļus?
- Kā iesaka rīkoties ome?

- Kā meitenes ģērbjas, lai tiktos ar Priekšnieku?
- Kādus plakātus sagatavo meitenes?
- Kā meitenēm veicas sarunā ar Priekšnieku?
- Ko meitenes dara pēc sarunas ar Priekšnieku?
- Kāds ir Priekšnieka lēmums? Kas meitenēm nedēļas laikā jāizdara?
- Ko kaimiņš Kostja dara dārzā?
- “Tas ir dabas likums: ja kādam ir slikti, dodiet viņam mūziku!” Vai tu piekrīti šim Kostjas apgalvojumam? Kādas ir tavas domas?
- Ko tu vari pastāstīt par saviem kaimiņiem? Kādas ir viņu intereses?
- Ko meitenes atklāj Kostjas dārzā? Kas izgrauž rododendriem lapas?
- Kā meitenēm klājas pie Helgas tantes?
- Ko Helgas tante krāj jau divdesmit piecus gadus?
- “Tīrība, kustības, pareizs uzturs” – Helgas tantes dzīves moto. Kas, pēc tavām domām, ir vissvarīgākais?
- Ar ko Madāma cienā meitenes?
- Kā meitenēm veicas pie Madāmas? Kādas sarunas norit pie kaimiņienes?
- Gājiens uz Docenta māju. Kas meitenes sagaida?
- Kurš putns dzīvo pie kaimiņa? Ko viņš dara?
- Kā norit Docenta stāstījums par seno zvejošanas rīku? Kā to sauc?
- Kādi notikumi seko, meitenēm dodoties uz bijušo Kaktiņu jaunkundžu māju?
- Kur meitenes nonāk? Un kur ir parakstu lapa?
- Kas notiek filmēšanas laikā un ar Jusi pēc filmēšanas?
- Kāda īpaša dāvana ģimenei būs ap Ziemassvētkiem?
- Kā sižets par Mazo Nākotnes ielu tiek parādīts televīzijā?
- Kādi ir Juses jaunumi?
- Ko pastāsta Nīna un Žaks? Kādas pārmaiņas sagaida meitenes?
- Kā tu vērtē grāmatu? Kādas ir tavas atziņas, izlasot grāmatu?
- Kas tavā ģimenē gatavo ēst – mamma vai tētis? Kuram padodas labāk?
- Kādi ir tavi mīļākie ēdieni?
- Vasaras noslēgums. Kā tu gatavojies jaunajam mācību gadam?
- Pastāsti, ko tu vēlētos mainīt savā pagalmā, savas mājas apkārtnē?
- Kādi ir tavi labākie draugi? Pastāsti par kopīgiem notikumiem vai piedzīvojumiem!
- Kāds varētu būt tavs novēlējums bērniem vasaras brīvdienās?

- ➔ **Sagatavot sarunu apli.**
- ➔ **Pastāstīt par garstāstu “Draugi un kaimiņi”, grāmatas autori un ilustratori.**
- ➔ **Izdalīt dalībniekiem jautājumus un aicināt pēc kārtas uz tiem atbildēt.**
- ➔ **Aicināt pārējos atbildes papildināt.**
- ➔ **Pārrunu noslēgumā apkopot bērnu vērtējumus un idejas.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu domā, ko izsaka garstāsta nosaukums “Draugi un kaimiņi”?
- Kā tu vērtē Aleksandras Rundes ilustrācijas?
- Kā tu vērtē grāmatas noformējumu?
- Kurš no garstāstā tēlotajiem kaimiņiem tev patīk vislabāk? Kāpēc?
- Jusi, Žaks, Nīna... Kādi ir tavu draugu vārdi?

- Kā tu raksturotu savus draugus?
- Kā tu domā, kādam jābūt labam kaimiņam?
- Kā tu rīkotos meiteņu vietā? Pastāsti!

Izlasīt Zentas Ērgles grāmatu “Mūsu sētas bērni”, kopīgi pārrunāt un salīdzināt ar Sanitas Reinsones grāmatu “Draugi un kaimiņi”.

Nodarbība MANA IELA, MANS CEĻŠ

MĒRĶIS – radīt interesi par savu ielu, ciemu.

MATERIĀLI: 47. darba lapa, krāsainie zīmuli, pildspalvas.

UZDEVUMA APRAKSTS

- Pārrunāt garstāsta notikumus.
- Izdalīt darba lapas, krāsu zīmuļus un pildspalvas.
- Aicināt izpētīt garstāsta norises vietas karti.
- Aicināt darba lapas otrā pusē uzzīmēt savas ielas vai ciema karti.
- Pārrunāt un salīdzināt savu uzzīmēto karti ar stāsta darbības karti.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kur notiek stāsta darbība?
- Kas meitenēm ir vislielākais pārbaudījums?
- Vai tu pazīsti savus kaimiņus? Kā tu viņus raksturotu?
- Pastāsti par kādu notikumu, kad tev draugi palīdzējuši.
- Vai jums ar draugiem ir kopīgas intereses? Pastāsti!
- Kas stāstā tev patīk vislabāk un kuras epizodes skumdina?
- Kā tu raksturotu meitenes stāsta sākumā un beigās?
- Kādi būtu tavi ieteikumi sava pagalma, ielas vai ciema labiekārtošanā vai uzlabošanā, lai veidotos bērniem patīkamāka vide.

Izmantojot uzzīmētās kartes, kopīgi izstaigāt kādu ielu, uzmanību pievēršot ievērojamām celtnēm un dabas un vides objektiem. Mēģināt iztēloties, kādi neparasti notikumi varētu tur risināties.

JAUNIEŠU ŽŪRIJAS 2025

11+ vecuma grupas grāmatas

Anna Ēringa

Bučas un apskāviens no Polijas Stormas

Rīga: Zvaigzne ABC, 2024.

Anna Ēringa (1969) ir zviedru rakstniece, dzimusi un augusi Stokholmas apkārtnē un arī šobrīd kopā ar ģimeni dzīvo uz dienvidiem no Stokholmas. Viņa ir studējusi dabaszinātnes, apmeklējusi “Biskops Arnös” rakstnieku skolu, strādājusi par aktrisi, bet tagad galvenokārt raksta un labprāt tiekas ar lasītājiem. A. Ēringa par savām grāmatām ir saņēmusi dažādas balvas, viņas darbi ir dramatizēti un viens no tiem ir apbalvots ar Polijas filmu veidotāju apvienības balvu kategorijā “Labākais bērnu filmu veidotājs”. Viņa vada ceļojošo bērnu teātri “Flyga Hund”.

Inga Grezmane (1963) ir zviedru valodas skolotāja un kopš 2011. gada daiļliteratūras tulkoātāja no zviedru valodas. Viņas tulkojumā ir izdotas ap 35 grāmatām, tai skaitā vairākas, kas bijušas iekļautas Bērnu un jauniešu žūrijā, piemēram, Ulfa Starka garstāsts “Proti svilpot, Juhanna?” un Kristīnas Olsones romāni. Par Ulfa Starka romāna “Mans draugs Pērsijs, Bufalo Bils un es” tulkojumu viņa ir pretendējusi uz Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu.

Nodarbība VĒSTULE SEV

MĒRĶIS – veicināt izteikties un prasmīgāk formulēt savas domas.

MATERIĀLI: 48. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- Izdalīt darba lapas un kopīgi pārrunāt darba lapās prasīto.
- Aicināt uzrakstīt vēstuli, kas domāta sev pašam pēc pieciem gadiem, izmantojot piedāvātās tēmas.

Daži padomi man	Sliktākais, kas saistīts ar skolu	Labākais, kas saistīts ar skolu	Mani padomi draugiem
Man patīk	Man nepatīk	Vēlējums sev	Draugu padomi man

- ➔ Aicināt tos, kas vēlas, vēstuli nolasīt vai arī nedaudz pastāstīt par tās saturu un pārdomām, kas radās to rakstot.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai esi kādreiz domājis par savu nākotni? Ja esi, tad pastāsti, kādu tu to iztēlojies.
- Vai vari iedomāties, kas notiks pēc pieciem gadiem? Lūdzu, pamato savu atbildi.
- Kā tev liekas, vai tas, kas šobrīd ir aktuāls, būs svarīgs arī pēc pieciem gadiem? Lūdzu, pastāsti vairāk.
- Vai vēlējums sev nākotnē ir tas pats, kas vēlējums draugam jubilejā? Pamato savu atbildi.
- Vai atceries lietas, kas tev patika un nepatika pirms pieciem gadiem? Mini dažus piemērus.
- Vai viegli dot padomus citiem, un vai tu ieklausies citu padomos? Lūdzu, pastāsti vairāk.

Izveidot “Labo domu un padomu stūrīti” – piestiprināt lielu lapu (A3 vai lielāku) pie sienas un aicināt katru uzrakstīt kādu labu domu vai padomu, kas noderētu pašam vai klases biedriem ikdienā vai kādā īpašā brīdī. Izveidoto plakātu atstāt pie sienas ar iespēju to regulāri papildināt

Nodarbība MANS UN TAVS HOBIJS

MĒRĶIS – sekmēt prasmi izteikt un pamatot savu viedokli.

MATERIĀLI: A3 lapas, pildspalvas, krāsainie zīmuļi, attēli, fotogrāfijas.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Atcerēties garstāsta galveno varoņu intereses (piemēram, Pollija labprāt skatās zvaigznēs, pastaigājas parkā un lasa grāmatas, vecmāmiņai patīk tamborēt, lasīt grāmatas un sēdēt uz balkona, mammai patīk pārkārtot balkonu un sēņot, tētim patīk vērot putnus un būt kustībā).
- ➔ Aicināt katru uz A3 lapas izveidot vizualizētu aprakstu par kādu no saviem hobijiem vai interesēm, ar ko gribētu iepazīstināt pārējos.
- ➔ Aicināt jauniešus iepazīstināt ar savu hobiju, minot iemeslu, kādēļ ir to izvēlējušies, pastāstot, kas tajā aizrauj, un pamatojot, kādēļ ieteiktu to citiem un ko var gūt, ar to nodarbojoties.
- ➔ Pēc iepazīšanās ar visiem hobijiem rosināt pārrunāt un nolemt, kuri ir interesantāki.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Ar ko tev patīk nodarboties brīvajā laikā?
- Vai hobiji un intereses ir viens un tas pats? Lūdzu, pamato savu atbildi.
- Vai tev ir hobiji, ar ko patīk nodarboties? Pastāsti par tiem.
- Vai tev ir gadījies, ka aizraujies ar vienu nodarbi, bet ar laiku iepatīkas kāda cita? Mini kādu piemēru.
- Vai ir kas tāds, ko tu gribētu darīt, bet tev līdz šim nav izdevies tam pievērsties? Lūdzu, pastāsti!

Izvēlējies vienu no hobijiem un kopīgi to realizēt. (Piemēram, ja patīk iet pārgājienos, tad visiem kopā aiziet pārgājienā, ja patīk teātris, – noskatīties kādu izrādi, ja interesē putni, – uzaicināt ornitologu, kas pastāstīs par tiem vairāk, utt.)

Katarīna fon Brēdova **Viss, kas nav saskatāms**

Rīga: Liels un mazs, 2024.

Katarīna fon Brēdova (1967) ir zviedru rakstniece, studējusi mākslu un strādājusi par fotoreportieri. Kopš 1991. gada, kad viņa sākusi publicēties, sarakstījusi vairāk nekā 20 grāmatu bērniem, pusaudžiem un jauniešiem, tajās īpaši prasmīgi skarot svarīgās pusaudžu tēmas – attiecības skolā, mobingu, draudzību un mīlestību. Viņa saņēmusi dažādus literārus apbalvojumus, piemēram, Emīla balvu un Zviedrijas radio Romānu balvu, “Buxtehuder Bulle” balvu Vācijā par labāko tulkoto grāmatu jauniešiem, kā arī Astridas Lindgrēnes balvu (2013).

Mudīte Treimane (1948) ir pieredzējusi skandināvu, galvenokārt zviedru, literatūras tulkotāja. Ar viņas palīdzību latviešu bērņus sasnieguši daudzi Astridas Lindgrēnes, Tūves Jānsones, Marijas Grīpes, Barbū Lindgrēnes, Čerstines Juhansones, Svena Nūrdkvista, Henrikas Andersones un citu autoru darbi, viņa arī ir uzrakstījusi grāmatu „Astridas Lindgrēnes darbi un nedarbi”. Mudīte Treimane saņēmusi “Sveriges Författarfond” balvu par zviedru literatūras popularizēšanu un divkārt Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu (2009, 2014).

Nodarbība PAZĪSTI MOBINGA VEIDUS

MĒRĶIS – attīstīt spēju pazīt mobinga veidus.

MATERIĀLI: 49. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

➔ **Paskaidrot nodarbības dalībniekiem, kas ir mobings.**

Mobings ir ilgstoša citu cilvēku apsūkāšana, sišana, pazemošana vai cita veida darīšana pāri. To parasti dara vairāki vienaudži, apvienojoties pret kādu vājāku.

➔ **Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapas pirmo daļu un aicināt izlasīt, kādi var būt mobinga veidi.**

➔ **Kad nodarbības dalībnieki ir izlasījuši par mobinga veidiem, izdalīt darba lapas otro daļu ar astoņiem fragmentiem no grāmatas “Viss, kas nav saskatāms” un aicināt identificēt, kurš mobinga veids katrā fragmentā tēlots.**

➔ **Kad uzdevums izpildīts, pārrunāt pareizās atbildes.**

PAREIZĀS ATBILDES

1. Fizisks mobings.

2. Verbāls mobings.

3. Sociāls mobings.
4. Verbāls mobings.
5. Fizisks mobings.
6. Fizisks mobings.
7. Sociāls mobings.
8. Verbāls mobings.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu domā, ko izsaka grāmatas nosaukums “Viss, kas nav saskatāms”?
- Kā tu juties, kad lasīji, kā izturas pret Jūelu?
- Ko tu gribētu pateikt Jūelam?
- Ko tu gribētu pateikt Jūela mobingotājiem?
- Vai un kā, tavuprāt, varētu mainīties Jūela dzīve pēc romānā tēlotajiem notikumiem?
- Kādas sekas var radīt mobings?
- Ko var darīt, kad tiek pamanīts, ka kādu mobingo?
- Kā varētu mazināt mobingu? Kam ir jāiesaistās, lai tas notiktu?

Apmeklēt teātra “Kvadrifrons” izrādi “Viss, kas nav saskatāms”. Vairāk informācijas <https://www.kvadrifrons.lv/play/58>.

Nodarbība KONFLIKTS VAI MOBINGS?

MĒRĶIS – attīstīt spēju atšķirt konfliktu no mobinga.

MATERIĀLI: 50. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapas un aicināt izlasīt, kā atšķiras konflikts no mobinga.
- ➔ Kad nodarbības dalībnieki ir izlasījuši, kā atšķiras konflikts no mobinga, rosināt izlasīt astoņas situācijas un noteikt, vai tas ir konflikts vai mobings.
- ➔ Kad uzdevums izpildīts, pārrunāt pareizās atbildes.

PAREIZĀS ATBILDES

1. Konflikts.
2. Mobings.
3. Mobings.
4. Konflikts.
5. Mobings.
6. Konflikts.

7. Konflikts.

8. Mobings.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kādi, tavuprāt, ir biežākie konfliktu iemesli starp vienaudžiem?
- Kā var risināt klasē radušos konfliktus?
- Vai esi kādreiz veiksmīgi atrisinājis kādu konfliktu starp klasesbiedriem vai draugiem?

Uzaicināt ekspertu no centra “Dardedze”, centra “Marta” vai skolas psihologu pastāstīt par mobingu, konfliktiem un to risināšanu.

Krišjānis Zelģis, Svens Neilands

Patīk!

Rīga: Liels un mazs, 2024.

Krišjānis Zelģis (1985) ir latviešu dzejnieks, kurš kopš 2003. gada raksta dzeju pieaugušajiem, bet ar dzejas krājuma "Patīk!" iznākšanu debitē arī jauniešu literatūrā. Viņa pirmais dzejas krājums ir "Visas tās lietas" (2010), pēc tam seko "Zvēri" (2016), "Skaistuma klātbūtne" (2020) un "Pieaugušie" (2021). Dzejnieks studējis vēsturi, bibliotēkzinātņi, LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātē ieguvis bakalaura grādu dabaszinātnēs. Par stāstu "Vectēvs" 2016. gadā saņēmis "Prozas lasījumu" veicināšanas balvu. K. Zelģa dzeja ievērota arī ārzemēs – iznākuši krājumi Krievijā, Spānijā, Velsā un Vācijā. Uzzini vairāk – <https://www.literatura.lv/personas/krisjanis-zelgis>.

Svens Neilands (1984) ir latviešu ilustrators un mākslinieks. Viņš ir LMA Grafikas katedras absolvents, kurš savu ceļu grafikā atradis, nākdams no grafiti pasaules. Mākslinieks veidojis vairākus neatkarīgus grāmatu projektus, sadarbojies ar interneta žurnālu "Satori", grāmatu sērijā BIKIBUKS ilustrējis Friča Bārdas dzejoli "Sapņu burvis", ilustrējis arī Egīla Zirņa dzejas grāmatu "Kas Zoodārzā notiek naktī" un Moni Nilsones garstāstu "Caciki un muterīte". Uzzini vairāk – <https://svensneilands.com/>; <https://naba.lsm.lv/lv/raksts/subjektive-merijumi/svens-neilands.-no-grafiti-lidz-grafikai.a120692/>.

Nodarbība MANA LAIKA MAŠĪNA

MĒRĶIS – veicināt iztēli un radošumu, rakstot dzejoli.

MATERIĀLI: 51. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Izdalīt darba lapas un pārrunāt uzdevumu.
- ➔ Kopīgi pārbaudīt pareizās atbildes trešajam un piektajam pantam, skatoties grāmatā vai zemāk metodikā.
- ➔ Pārrunāt uzdevuma izpildi, izmantojot jautājumus uzdevuma izpratnei.

PAREIZĀS ATBILDES TREŠAJAM UN PIEKTAJAM PANTAM (dzejoļa "Laika mašīna" oriģinālais teksts).

ceļot laikā gan man gribētos
tad man būtu vairāk laika
un daudz mazāk kļūdu
labprāt atgrieztos **ceturtdienā**
kad strauji griežoties pārsitu

Laurim lūpu ar elkoni

es ceļotu nākotnē un paskatītos
vai man izdotos kļūt par **ķirurgu**
un vienlaikus **spēlēt en bē ā**

visus kontroldarbus rakstītu **perfekti**
jo jau zinātu pareizās **atbildes**
vinnētu visās **loterijās** jo būtu apskatījis
ciparus īstos

visbiežāk gan man gribētos ceļot
atpakaļ pie **Opja**
mēs atkal **brauktu makšķerēt**
viņš mani mīļi smīdinātu
ar saviem **purkšķu** jokiem

tā pirms **miega** domājot
var ļoti tālu aizdomāties
tik tālu ka nevar vairs **aizmigt**
tāpēc vajag **ceļot** atpakaļ laikā
lai var sev pateikt
ka tagad laiks ir **gulēt** iet

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai ir viegli papildināt dzejoļa tekstu ar saviem vārdiem?
- Kādi būtu ieguvumi no ceļošanas laikā?
- Kādi varētu būt izaicinājumi ceļošanai laikā?
- Ko tu vēlētos mainīt savā dzīvē, ja varētu ceļot laikā?
- Ko tu gribētu mainīt pasaulē, ja varētu ceļot laikā?
- Kurš no dzejoļiem Krišjāņa Zelģa grāmatā "Patīk!" tev palicis atmiņā vislabāk un kāpēc?

Izlasīt un izpētīt Svena Neilanda ilustrēto Friča Bārdas dzejoli "Sapņu burvis" (Liels un mazs, 2017) vai apskatīties daļu no tā Svena Neilanda mājas lapā – <https://svensneilands.com/bikibuks>. Aplūkot arī grāmatas "Patīk!" ilustrācijas un izveidot savu ilustrāciju kādam no K. Zelģa dzejoļiem. Noorganizēt klases vai lasītāju klubiņa biedru ilustrāciju konkursu.

Nodarbība PA KURU LAIKU LAI ES DARU MUĻĶĪBAS?

MĒRĶIS – veicināt izpratni un radošumu, rakstot un analizējot dzeju, paplašinot tēmu loku.

MATERIĀLI: 52. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

➔ Uzdevumu var pildīt individuāli vai grupā.

- ➔ Izdalīt darba lapas un pārrunāt uzdevuma nosacījumus.
- ➔ Pēc uzdevuma veikšanas pārrunāt, izmantojot jautājumus uzdevuma izpratnei.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai tev patīk Krišjāņa Zeļģa dzejoļu krājums "Patīk!"? Kādas pārdomas tas tevī raisa?
- Kāds tev šķiet dzejolis "Mājasdarbi"? Pamato savu atbildi!
- Kas ir atšķirīgs tavā dzejolī, salīdzinot ar Krišjāņa Zeļģa dzejoli?
- Vai tevi nemulsina, ka dzejolis ir uzrakstīts ar mazajiem burtiem un bez jebkādām interpunkcijas zīmēm (punktiem, komatiem u.c.)? Ko tu par to domā?
- Kuru ilustrāciju grāmatā atceries visspilgtāk?
- Kas ir grūtākais uzdevuma "Pa kuru laiku lai es daru muļķības?" veikšanā?

Katru gadu septembrī visā Latvijā notiek Dzejas dienas. Tuvojoties tām, sekot līdzī Dzejas dienu programmai un piedalīties sarīkojumos. Informāciju meklēt Dzejas dienu mājas lapā – <https://www.dzejasdienas.com/programma/>.

Mari Tēde, Marja Līsa Platsa

Ingmars un jūra

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2025.

Mari Tēde (1965) pagaidām sarakstījusi vien divas bērnu un jauniešu grāmatas, taču abas izpelnījušās lasītāju un kritiķu atzinību. “Ingmars un jūra” nominēta Igaunijas Kultūrkapitāla gadskārtējai Literatūras balvai un Tartu balvai bērnu literatūrā, nosaukta par vienu no 2023. gada labākajām bērnu grāmatām Igaunijā, kā arī iekļauta Minhenes Starptautiskās Jaunatnes bibliotēkas veidotajā pasaulē labāko bērnu un jauniešu grāmatu katalogā “Baltie kraukļi” (*The White Ravens*) 2024. gadā.

Marja Līsa Platsa (1984) ir igauņu ilustratore, grafiskā dizainere, fotogrāfe un dziedātāja. Ilustrējusi vairāk nekā 40 bērnu grāmatu un regulāri saņēmusi grāmatu mākslas balvas. Trīs reizes viņas darbi iekļauti “Balto kraukļu” (*The White Ravens*) katalogā. Viņas ilustrācijas bijušas iekļautas Boloņas Starptautiskajā Bērnu grāmatu ilustrāciju izstādē.

Garstāstu “Ingmars un jūra” no igauņu valodas tulkojusi **Marika Muzikante** (1967). 2022. gadā viņa ir saņēmusi Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu par Juhani Pitsepa romāna “Ir mēness zelta kuģis” tulkojumu.

Nodarbība KĀDA IR JŪRA?

MĒRĶIS – rosināt asociācijas, lasot tekstu.

MATERIĀLI: 53. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Atgādināt nodarbības dalībniekiem situācijas, kad Ingmars iepazīstas ar jūru:
“Nākamajās dienās Ingmars klejoja gar jūru no rīta līdz vakaram. Te bija tik daudz ko atklāt. Katram akmenim liedagā bija sava forma un nokrāsa. Daži akmeņi pulcējās grupās kā viena ģimene, savukārt citi lepni turējās savrup. Ingmars apsēdās te uz viena, te otra akmens, un ikreiz pavērās jauns un citāds skats uz apkārtni”.
- ➔ Izdalīt darba lapas un aicināt jauniešus domu kartē ierakstīt, kāda var būt jūra. Paskaidrot, ka ir jāraksta īpašības vārdi, kas raksturo priekšmetu, parādību, notiekošā pazīmes vai īpašības.
- ➔ Kad uzdevums izpildīts, uz vienas lapas apkopot visas uzrakstītās jūras īpašības. Īpaši atzīmēt tās, kuras tikušas minētas visbiežāk.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kas ir pirmais, kas tev nāk prātā, kad dzirdi vārdu “jūra”?
- Kā tu saproti teicienu “Jūra jokus nesaprot”?

- Cik bieži tev iznāk būt pie jūras?
- Vai tev patīk peldēties? Kur tu parasti dodies peldēties?
- Kura jūra apskalo Latviju?
- Kādus jūras dzīvniekus tu zini?
- Kādas vides problēmas ietekmē jūru? Kā mēs varam to aizsargāt?
- Kā jūra atšķiras no okeāna?
- Vai esi kādreiz braucis ar laivu vai kuģi?
- Ar kuriem sporta veidiem var nodarboties jūrā?
- Kādas interesantas lietas, ko ir izskalojusi jūra, tu esi redzējis pludmalē?
- Vai vari nosaukt kādu filmu, kur tēlota jūra?

Izveidot radošu darbu no lietām, kas izskalotas no jūras, vai no cita brīvi izvēlēta materiāla, kas noderētu kā ilustrācija grāmatai "Ingmars un jūra".

Nodarbība JŪRAS PUTNI

MĒRĶIS – attīstīt informācijas meklēšanas prasmes, sekmēt zināšanas par Latvijas putniem.

MATERIĀLI: 54. darba lapa, pildspalva vai zīmulis, viedtālrunis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Atgādināt nodarbības dalībniekiem, ka stāstā ir minēti vairāki jūras putni. Pajautāt, vai viņi atceras, kurus putnus Ingmars redzēja pie jūras.
- ➔ Izdalīt darba lapas ar pirmo uzdevumu un paskaidrot nodarbības dalībniekiem, ka, izmantojot interneta resursus vai grāmatas, tabulā pie katra putna nosaukuma jāieraksta attiecīgā putna attēla burts.
- ➔ Pēc uzdevuma izpildīšanas kopīgi pārrunāt pareizās atbildes.
- ➔ Izdalīt darba lapas ar otro uzdevumu un aicināt nodarbības dalībniekus, izmantojot viedtālrunus, noskenēt kvadrātkodus un noklausīties piecu putnu balsis. Paskaidrot, ka pie katra putna nosaukuma jāieraksta attiecīgā putna balss ieraksta burts.
- ➔ Putnu balsu ieraksti ir pieejami šeit:
 - A. http://www.putni.lv/balsis/limlim_dziesma_2008-05-26_0548_rumbasgals_a.celmins.mp3
 - B. http://www.putni.lv/balsis/lararg_pie.ligzdas_2006-06-24_0442_liepaja_a.celmins.mp3
 - C. http://www.putni.lv/balsis/larcan_2009-05-02_0855_rodbyhavn_a.celmins.mp3
 - D. <https://jumpshare.com/v/XFciAQVVP4QVLLh3Dxk3>
 - E. http://www.putni.lv/balsis/chrrid_2006-05-13_1319_mersrags_a.celmins.mp3
- ➔ Pēc uzdevuma izpildīšanas kopīgi pārrunāt pareizās atbildes.

PAREIZĀS ATBILDES

1. uzdevums: 1-C; 2-E; 3-D; 4-A; 5-B.

2. uzdevums: 1-C; 2-B; 3-A; 4-E; 5-D.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai tavā apkārtnē dzīvo jūras putni?
- Kurus jūras putnus tu esi redzējis?
- Ko ēd jūras putni?
- Kurš ir tavs mīļākais putns?
- Vai zini, kas ir gājputni? Ar ko tie atšķiras no nometniekiem?
- Vai esi kādreiz redzējis putnu ligzdu?
- Kurš ir Latvijas nacionālais putns?
- Kurš ir retākais putns, ko tu esi redzējis?
- Vai esi kādreiz atradis skaistu putna spalvu un paņēmis to uz mājām?

Aplūkot Latvijas Ornitoloģijas biedrības publicēto informāciju par putnu vērošanu: <https://www.lob.lv/noderigi/putnu-verosana/>. Kopīgi vērot putnus tuvākajā putnu vērošanas vietā.

Marjus Marcinkevičius, Lina Itagaki

Meitene ar šauteni

Rīga: Liels un mazs, 2024.

Marjus Marcinkevičius (1966) ir lietuviešu bērnu un jauniešu grāmatu autors, dzejnieks, ārsts, izdevējs, ceļotājs, kura grāmatas saņēmušas daudzas literārās prēmijas (Prana Mašiota prēmiju, Aloīza Petrika prēmiju, Viļņas mēra balvu u. c.). Autors sācis rakstīt bērnībā, pirmie bijuši īsi dzejoļi par klasesbiedriem. Pēc viņa darbu motīviem iestudētas izrādes, dzeja komponēta dziesmās un uzņemta animācijas filmā. Viņa grāmatas tulkotas vairāk nekā desmit valodās, arī latviski. Viņš uzskata, ka literatūra var mainīt bērnu un jauniešu pasaules skatījumu. “Un, ja vismaz dažī no viņiem kļūs labāki, es uzskatīšu savu misiju par izpildītu,” teicis rakstnieks.

Lina Itagaki (1979) ir lietuviešu māksliniece un izdevēja. Universitātē Tokijā studējusi japāņu valodu un ieguvusi starptautisko ekonomikas bakalaura grādu, vēlāk ieinteresējusies par zīmēšanu un Viļņas Mākslas akadēmijā pabeigusi grafikas studijas. Jurgas Viles komikss „Sibīrijas haiku” ir pirmā ilustratores grāmata, kas guvusi plašu atzinību visā pasaulē, 2020. gadā tā saņēmusi arī Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu. Šobrīd Lina Itagaki ir brīvmāksliniece, zīmē grāmatas bērniem un komiksus dažādiem starptautiskiem projektiem, piedalās starptautiskos konkursos un izstādēs.

Dace Meiere (1973) ir talantīga tulkoātāja, kas studējusi baltu filoloģiju Rīgā un Viļņā, papildinājusi valodu zināšanas Sjēnas Universitātē Itālijā, mācījusi itāļu valodu Latvijas Universitātes studentiem. Tulkojusi no lietuviešu, itāļu, spāņu un katalāņu valodas vairāk nekā 100 grāmatu, to skaitā Umberto Eko, Sandro Veronēzi, Alesandro Bariko, Nikolo Ammaniti, Havjera Mariasa, Roberto Bolanjo, Kristinas Sabaļauskaite, Undīnes Radzevičūtes un citu autoru darbus. Saņēmusi daudz nozīmīgu balvu, tostarp trīs reizes Jāņa Baltvilka balvu (2019, 2020, 2023) un Lietuvas Kultūras ministrijas Svētā Hieronima balvu (2020) par nopelniem lietuviešu literatūras tulkošanā.

Nodarbība UZZĪMĒ KOMIKSU

MĒRĶIS – attīstīt jauniešu fantāziju un spēju vizualizēt izlasīto tekstu.

MATERIĀLI: 55. darba lapa, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

➔ Rosināt nodarbības dalībniekus kopīgi atcerēties galvenos komiksa notikumus:

- mājas pagalms un gājiens uz mežu,
- ala un tajā sastaptie cilvēki,
- dzīve pazemē un piedzīvojumi mežā,
- teātra spēle un māju apmeklējums,
- nakts pārgājiens uz pilsētu un notikumi ar tiltu.

➔ Aicināt atcerēties, kas ir komikss un kāda ir tā struktūra.

- Komikss jeb grafiskais stāsts ir vairāku secīgi izvietotu zīmējumu virkne, kas attēlo kādu notikumu. Teksta ir maz, parasti teksts tiek ierakstīts "vārdu balonos".
- Lai uzzīmētu komiksu, stāstu, kura notikumus gribam attēlot, sadalām vairākās daļās:
 - ievads – iepazīstināšana ar varoņiem,
 - notikumu gaita secīgi, kā norisinās darbība,
 - nobeigums – stāsta atrisinājums,
 - pēc tam jāizdomā īss teksts ilustrāciju papildināšanai un jāieraksta "balonos",
 - jāpievērš uzmanība lodziņu skaitam un izkārtojumam, lai notikumu atainojums būtu secīgs, kā arī valodas pareizībai (lielo un mazo burtu lietojumam u. tml.).

- ➔ **Aicināt izvēlēties vienu no darba lapā piedāvātajiem notikumiem un uzzīmēt komiksu.**
- ➔ **Kopīgi pārrunāt izvēlētos notikumus un uzzīmēto.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai viegli ir uzzīmēt stāstu? Lūdzu, pamato savu atbildi.
- Kas nepieciešams, lai uzzīmētu komiksu?
- Vai komiksam ir jāatklāj viss stāsts? Lūdzu, pamato savu atbildi.
- Cik svarīgs komiksos ir teksts?
- Vai esi kādreiz jau zīmējis komiksu? Lūdzu, pastāsti vairāk.
- Ar ko vajadzētu sākt komiksa zīmēšanu?

Izveidot kopīgu komiksu no uzzīmētajiem darbiem, sarindojot tos tādā secībā, kādā tie ir grāmatā.

Nodarbība EJAM MEŽĀ!

MĒRĶIS – veicināt teksta izpratni un spēju to salīdzināt ar notikumiem dzīvē.

MATERIĀLI: 56. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ **Rosināt nodarbības dalībniekus atcerēties galvenos komiksa notikumus:**

- galvenā varone ir meitene vārdā Magde, kurai tētis ir iemācījis mežā kļūt nemanāmai un slēpt pēdas, bet vectēvs – prasmi strādāt ar dažādiem kurpnieka darba rīkiem;
- meitenes ģimene tiek izsūtīta uz Sibīriju, un Magde paliek viena;
- Magde nolemj doties mežā, lai izpildītu tēta uzticēto slepeno uzdevumu;
- Magde nokļūst mežā pie partizāniem, kuri dzīvo pazemes bunkurā;
- mežā meitene piedzīvo dažādus notikumus un pilda uzdevumus.

- ➔ **Izdalīt darba lapas un kopīgi iepazīties ar uzdevumu.**

- ➔ **Iepazīstināt jauniešus ar 72 stundu somas salikšanas principiem:**

- dokumenti un informācija,
- pārtika un ūdens,
- siltums un gaisma,
- citas lietas.

- ➔ Aicināt jauniešus aizpildīt darba lapas.
- ➔ Kopīgi pārrunāt mugursomas saturu.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai esi kādreiz palicis mežā pa nakti?
- Vai nepieciešams gatavoties nakšņošanai mežā? Lūdzu, pamato savu atbildi.
- Kā rīkoties, ja nonāc nezināmā vietā?
- Kādēļ ir nepieciešami dokumenti un cita informācija, kad liec somu 72 stundām?
- Kādu pārtiku vislabāk ņemt līdzi uz mežu, kādēļ?
- Kā nodrošināt sev siltumu un gaismu pārgājienā?
- Kādas lietas vēl būtu nepieciešamas, ja plānots vairāku dienu pārgājiens?

Iepazīties ar skautu kustību un, ja iespējams, noorganizēt vienu dienu kopā ar viņiem mežā. Plašāku informāciju par skautiem var atrast biedrības "Latvijas Skautu un gaidu centrālā organizācija" mājas lapā www.skauti.lv.

JAUNIEŠU ŽŪRIJAS 2025

15+ vecuma grupas grāmatas

Lise Villadsena
Kvantu lēciens

Rīga: Latvijas mediji, 2024.

Lise Villadsena (1985) ir dāņu jauniešu grāmatu rakstniece. Rakstniecībai pievērsusies jau no pusaudžu vecuma, 2018. gadā izdots kritiķu augstu vērtētais viņas debijas romāns “Tigersirds” (*Tigerhjerter*). Lasītāji īpaši atzinīgi vērtē Lises spēju uzrunāt jauniešu auditoriju un parādīt dzīves komiskās un aizkustinošās nianšes. “Kvantu lēciens” ir Lises Villadsenas visvairāk tulkotais romāns, kas jau izdots angļu, vācu, nīderlandiešu un citās valodās. Uzzini vairāk – <https://www.salomonssonagency.se/lise-villadsen/>.

Andrejs Viksna (1993) tulko no dāņu valodas. Latvijas Kultūras akadēmijā studējis Latvijas – Dānijas starpkultūru sakarus. Bijis literārā konkursa “Aicinājums” laureāts, vadījis “Radio NABA” literatūrai veltīto raidījumu “Bron-hits”, ir portāla “Satori.lv” galvenais redaktors. Publicējis kritiku, dzeju un prozu dažādos periodiskajos izdevumos un interneta žurnālos, tai skaitā “Satori”, “Punctum”, “Domuzīme”, “Konteksts”. Uzzini vairāk – <https://www.literatura.lv/personas/andrejs-viksna>.

Nodarbība KVANTU LĒCIENS

MĒRĶIS – veicināt pārrunas par mentālās veselības jautājumiem jauniešu auditorijā literatūras kontekstā, pilnveidot zināšanas par trauksmes mazināšanas iespējām pašpalīdzības veidā, sniegt informāciju par Slimību profilakses un kontroles centra materiāliem.

MATERIĀLI: grāmata, dators ar interneta pieslēgumu (SPKC Trauksmes testa drukāšanai) pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Uzdevumu pilda daļēji grupā (pārrunas) un daļēji individuāli (grāmatas lasīšana, trauksmes testa pildīšana) vai tikai individuāli.
- ➔ Pēc romāna izlasīšanas pārrunāt tajā aplūkotās problēmas, izmantojot jautājumus uzdevuma izpratnei.
- ➔ Izdalīt un aicināt individuāli izpildīt pašvērtējuma testu “Ģeneralizētās trauksmes traucējumu tests” (skatīt zemāk sadaļā “Trauksmes tests”).

- ➔ **Ieteikums – aicināt uz nodarbību skolas psihologu, sociālo darbinieku vai citu kompetentu mentālās veselības speciālistu, kurš jauniešiem saprotamā veidā pastāstītu par trauksmi. Īpaši par trauksmi, kas saistīta ar skolas gala pārbaudījumu kārtošānu, un tās ietekmi uz veselību, attiecībām skolā, draugu lokā un ģimenē. Aicināt vērsties pēc palīdzības pie speciālistiem skolā (un citviet), kā arī nepieciešamības gadījumā vērsties pēc palīdzības, zvanot uz jauniešu krīzes un uzticības tālruņiem, kas norādīti uz trauksmes testa lapas.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI (pamatojoties uz citātiem no grāmatas).

- Citāts. “Es vienkārši sāku stresot, domājot par visiem tiem sūda eksāmeniem,” viņa [Rute] ļauj savai galvai iekrist man [Astridai] klēpī. Pasmaida mazu, nedrošu smaidu. Viņas ķermenis man blakus ir ļoti silts. Viņas galva man klēpī ir ļoti smaga. Viņa izdara to kustību, pagrozot kaklu no vienas puses uz otru, kas nozīmē, ka viņa grib, lai paglāstu viņas matus. Mani pirksti atsaucas paši no sevis.
“Vai palīdzēsi?” – viņa lūdz. “Atkārtosi kopā ar mani? Tāpat kā pagājušajā gadā? Tev tāpat liks kārtot, lielākais, vienu priekšmetu,” – viņa novelk. “Pilnīgs bezsakars.”
Man sagribas viņai pajautāt, vai viņa nesaprot, ka tad, kad pabeigšu skolu, man būs bijis tieši tikpat daudz eksāmenu kā viņai, tāpēc tas nav nekāds bezsakars, tikai laika nobīde.” (60. lpp.)

Jautājumi diskusijai. Kādas, tavuprāt, ir mūsu Astridas un Rutes attiecības, spriežot pēc šī citāta? Kas par to liecina? Tavuprāt, kā jūtas Astrida, kad gadu pēc palīdzības mānai mācībās Rute lūdz palīdzību vēl uz gadu? Vai Rute neprasa pārāk daudz?

- Citāts. “[Kristofers] “Kas īsti Rutei kaiš?”
Un, pirms es pagūstu atbildēt, turpina: “Es zinu, ka tas ir kaut kas psiholoģisks. Es neesmu stulbs. Vai viņai ir depresija?” Tam, ka viņš to pasaka, neļaujot man iekrist kaut kādos sadomātos pekstiņos, vajadzētu būt atvieglojumam, bet es tāpat sajūtu dzēlienu pakrūtē.
“Viņai uznāk trauksme,” es paskaidroju. “Palaikam. Šobrīd ir slikti.”
“Okei,” viņš vispār neizskatās pārsteigts. “Cik ilgi viņai tā ir?”
“Kopš viņai bija...” es mēģinu atcerēties, “man liekas, piecpadsmit. Tas sākās ar to, ka viņai visu laiku sāpēja vēders. Mamma veda viņu uz visādām izmeklēšanām, līdz ārsti beidzot pateica, ka tas varētu būt kaut kas psihisks. Teica, ka viņai visdrīzāk esot ziemas depresija, bet tas nepārgāja. Tad viņai sāka kļūt grūti iet uz skolu un tā tālāk. Viņai visu laiku ir maz enerģijas. Viņa nevar tikt galā ar lietām. Viņa vienkārši ir... (..) Apstājusies.” (85. lpp.)

Jautājumi diskusijai. Kā, tavuprāt, jūtas cilvēks, kuram pēkšņi piezogas trauksme un šāds stāvoklis atkārtojas periodiski jau divu gadu garumā? Kā jūtas radnieks, klasesbiedrs, draugs cilvēkam, kuram periodiski ir šādas trauksmes lēkmes? Kas jāņem vērā, ja vēlas izveidot vai turpināt attiecības ar cilvēku, kuru periodiski piemeklē trauksme? Kā runāt ar cilvēkiem no malas, kurus šī slimība neskar, bet kuriem rodas jautājumi?

- Citāts. “Kvantu lēciens, lūdzu,” viņš paskaidro.
Paskatos lejup uz viņaino līniju sev zem pēdām.
“Elektrons, kas visu laiku riņķo ap atoma kodolu, it kā nomaina sliedes,” viņš saka. “Tikai mazs lēciens, maza kustība, kas nozīmē, ka notiek enerģijas izlāde. Mainās enerģijas līmenis.”
“Bet kāpēc tas maina sliedes?”
“Ir milzum daudz teoriju, bet reāli mēs zinām tikai to, ka visu laiku notiek šīs mazās enerģijas līmeņa izmaiņas. Nemitīgas pārvērtības,” viņš parausta plecus.
“Mistiski,” es nosaku.
“Fizika ir mistiska.” ” (135. lpp.)

Jautājumi diskusijai. Kā tu saproti romāna nosaukumu “Kvantu lēciens”? Kāda saistība varētu būt

kvantu lēcienam fizikā ar romānā tēloto?

- Citāts. "Otrdienas rīts sākas ar panikas lēkmi. Mašīna ir knapi pametusi ie braucamo ceļu, kad Rute sāk hiperventilēt, līdz kļūst bāla. Ir vajadzīgas desmit minūtes elpošanas vingrinājumu, lai viņu nomierinātu, trīsdesmit minūtes apskāvienu un roku turēšanas. Sejā redzu, ka viņai bail šodien nomirt. Ka viņai ir mirušā acis. It kā viņa tiešām ticētu, ka plaušas tā vienkārši pārstās uzņemt skābekli, sirds pārstās pumpēt asinis. Kamēr guļam gultā, es pārdomāju vakardienu, mēģinot saprast, kāpēc viņa šodien tā jūtas. Mēs paņēmām pauzi no mācīšanās, lai iedotu viņai mazu atelpu. Noskatījāmies divas filmas. Paēdām vakariņas. Noskatījāmies viņas gultā četras sērijas. Dzērām siltu chai tēju un vannasistabā kopā tīrījām seju. Mani pirksti glauda un glauda, un glāsta, un glāsta. Beidzot viņa sāk smagi vilkt elpu un aizmieg. Pamostoties jūtas labāk, bet viņai nav enerģijas mācīties." (139. lpp.)

Jautājumi diskusijai. Kā, tavuprāt, ir dzīvot kopā ar cilvēku, kuram uznāk trauksmes lēkmes? Kā var palīdzēt šādā situācijā? Kurš var palīdzēt? Vai Astrida palīdz Rutei? Vai viņai pietiek prasmes palīdzēt? Vai tu esi piedzīvojis, ka kādu piemeklē trauksmes lēkme? Vai tu esi piedzīvojis trauksmes lēkmi? Kā, tavuprāt, jūtas cilvēks trauksmes lēkmē? Kā jūtas cilvēks, kurš ir kopā ar cilvēku, kam uznākusi trauksmes lēkme? Vai tev arī ir grūti saprast un pieņemt, ka reizēm trauksmes lēkme uznāk arī it kā ārēji labos un saudzīgos apstākļos? Ka nereti nav saprotami tie mehānismi, kas notiek cilvēka smadzenēs un kas noved līdz trauksmei? Ka reizēm ir nepieciešama rūpīga profesionāla izmeklēšana, lai secinātu slimības cēloņus un ietekmējošos faktorus?

- Citāts. "Iznāksi ar mani drusku pasēdēt dārzā?" viņa [Rute] jautā.
"Tagad?!"
"Jā?" viņa skatās uz mani ar tukšu skatienu, it kā jau būtu izslēgusi no smadzenēm to, par ko runājam pirms trīsdesmit sekundēm.
"Man taču jāiet skatīties, kā Kristofers tiek pie savas cepures, vai ne?"
"Es aizmirsu."
"Nē, tu neaizmirsi," es domāju. "Tu vienkārši manipulē ar mani, jo negribi, lai es ietu un dzīvotu savu dzīvi. Tev nepatīk, ka visi šīs ģimenes locekļi nav pārstājuši dzīvot tāpat kā tu, vai ne?" (190. lpp.)

Jautājumi diskusijai. Kāpēc Rute grib, lai Astrida paliek mājās ar viņu? Vai tu piekrīti, ka Rute manipulē ar Astridu? Kāpēc viņa tā dara? Vai tas, ka cilvēks nespēj vai negrib kaut ko darīt, attaisno manipulēšanu ar citiem cilvēkiem? Pamato savu viedokli. Ko tu domā par cilvēkiem, kuri izmanto savu slimību (īstu vai izdomātu), lai panāktu vēlamo no līdzcivīkiem aiz žēluma pret sevi?

- Citāts. "Kad grasos nolikt telefonu atpakaļ, pamanu, ka mamma atrakstījusi ziņu: "Vai tu domā šodien būt mājās?". Tas varētu nozīmēt, ka māsa zvanījusi vai rakstījusi un sūdzējusies, ka atstāta viena. Ātri atbildu: "Esmu ārā un sveicu Kristoferu ar cepuri."
Mamma neatbild. Tas ir kā nosodījums, ko viņa, kā pati zina, nevar izteikt skaļi, tāpēc viņa iespiež to savā klusēšanā. Un tajā brīdī man pēkšņi ir līdz kaklam. Aptveru, cik negodīgi tas ir, ka man nav ļauts šeit stāvēt un priecāties par Kristoferu, nejūtoties tā, it kā es nodotu gan mammu, gan māsu. "Došos ar viņu mājās svinēt," aizrakstu. "Visdrīzāk būšu vēlū."
"Ok", viņa atbild. "Izpriecāties." " (194. lpp.)

Jautājumi diskusijai. Kāpēc, tavuprāt, saruna starp Astridu un viņas mammu ir šāda? Ko mamma vēlas panākt? Ko Astrida vēlas? Ko Rute vēlas panākt? Kā šī situācija ietekmē attiecības ģimenē? Kā, tavuprāt, varētu risināt šo situāciju?

- Citāts. "[Rute] "Vai tev liekas, ka es pati izvēlējos? Lai man tā ir?"

“Es nezinu,” atbildu, domājot par visiem tiem vārdiem, ko viņa naktī gūglē. “Bet tu vismaz varētu mēģināt pati kaut ko darīt. Mēģināt iet pie psihologa, mēģināt nolikt eksāmenus. Mēģināt izdomāt kaut vienu pozitīvu domu. Tu taču nemaz nemēģini! Kas ir sliktākais, kas var notikt? Ka tev nesanāks? Nu un tad! Daudziem nesanāk, bet viņi turpina! Visiem dzīvē ir sūdi.” (215. lpp.)

Jautājumi diskusijai. Vai tu piekrīti, ka Rute nemēģina pati uzlabot savu situāciju? Kāpēc viņa nemēģina? Vai tu esi piedzīvojis situāciju, kad tu vēlies kaut ko pamēģināt, bet baidies tik ļoti, ka tā arī nepamēģini? Kā, tavuprāt, ir labāk – vilties, ka nav sanācis, vai vilties, ka nemaz neesi mēģinājis? Ja tev nesanāk vienreiz, kāpēc ir jēga turpināt? Vai, tavuprāt, Rute speciāli rada sevī trauksmi, meklējot internetā trauksmainas tēmas? Kāpēc viņa varētu vēlēties uzturēt sevī trauksmi? Ko viņa no tā iegūst? Kurš var palīdzēt tikt skaidrībā, vai Rute apzināti (vai neapzināti) nodarbojas ar paškaitējumu?

- Citāts. “[Astrida] “Tev arī jādzird tas, ko saku, mamm.”
Viņa apsēžas uz krēsla. Ar tēti apmainās skatieniem.
“Mēs nevaram izārstēt Ruti,” es saku. “Mēs vienkārši nevaram. Un man liekas, ka mums ir jābeidz visu laiku tik ļoti censties. Viņai pašai kaut kas jādara. Ar kādu, kas neesam mēs. Varbūt tas psihiatrs nāks par labu. Un zāles.” (..)
“Bet varbūt mēs tāpat varam darīt kaut ko, lai visi kopā justos labāk. Varbūt mums vajag kaut kādu ģimenes terapiju.” Tas ir kaut kas, par ko šonakt guļot domāju. Vai mēs varētu darīt līdzīgi, kā Jonass stāstīja par savu ģimeni, kad viņi palika pēc tēta nāves, vairs nezinot, kā funkcionēt kā ģimenei.
Tētis nokremšļojas. “Jā...” viņš saka, ieskaujot sev zodu tā, ka sprakšķ bārdas rugāji. “Komandas darbs izklausās jēdzīgi.” (..)
[Mamma] “Tas šķiet kā atzīt izgāšanos,” kad viņa beidzot ierunājas, balss dreb. “It kā mēs vairs nezinātu, kā būt ģimenei.” “ (237. lpp.)

Jautājumi diskusijai. Vai, tavuprāt, Astridas ierosinājums varētu palīdzēt viņas ģimenei? Par ko liecina Astridas tēta teiktais? Par ko liecina Astridas mammas teiktais? Vai, tavuprāt, šai ģimenei ir cerības atrisināt problēmas? Kas tevi vedina tā domāt?

TRAUKSMES TESTS

Izdrukāt un aicināt katru individuāli izpildīt Slimību profilakses un kontroles centra izveidoto “Ģeneralizētās trauksmes traucējumu testu” – <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/21510/download?attachment>.

Aktuālo testu (2024. g.) skatīt attēlā.

Generalizētās trauksmes traucējumi – 7 (GAD-7)

Cik bieži <u>pēdējo 2 nedēļu laikā</u> Jūs saskārāties ar kādu no zemāk minētajām problēmām? (Apvelciet atbilstošo atbildi katrā rindiņā)	Nemaz	Dažas dienas	Vairāk par nedēļu	Gandrīz katru dienu
1. Jūtāt nervozitāti, raizes vai sasprindzinājumu	0	1	2	3
2. Nespējāt nomierināties vai kontrolēt satraukumu	0	1	2	3
3. Pārmērīgi satraucāties par dažādām lietām	0	1	2	3
4. Grūtības atslābināties	0	1	2	3
5. Bijāt tik nemierīgs, ka nespējāt nosēdēt uz vietas	0	1	2	3
6. Viegli kļūvat aizkaitināms/-a	0	1	2	3
7. Jūtāt bailes, ka varētu notikt kaut kas šausmīgs	0	1	2	3
Kopvērtējums				

Trauksmes simptomu smaguma novērtējums:

- 0-4 Nav
- 5-9 Viegla trauksme
- 10-14 Vidēja trauksme
- 15-21 Smaga trauksme

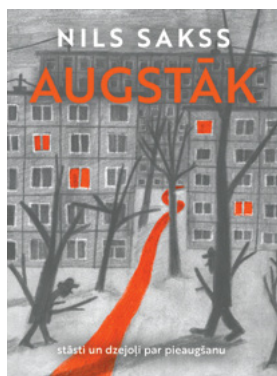
Pašnovērtēšanas tests
NEAIZVIETO speciālista
konsultāciju. **Testa rezultāts
NAV diagnoze.**

- Krīzes un konsultāciju centra „Skalbes” diennakts krīzes tālrunis: **116123**
- VBTAL Bērnu un pusaudžu uzticības tālrunis: **116111**
- Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests: **113**

Vrublevska, J., Renemane, L., Kivite-Urtane, A., & Rancans, E. (2022). Validation of the generalized anxiety disorder scales (GAD-7 and GAD-2) in primary care settings in Latvia. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 1-10. Article 972628.
<https://doi.org/10.3389/fpsy.2022.972628>

Ieteikt jauniešiem Slimību profilakses un kontroles cetra izveidoto pašpalīdzības darbu burtnīcu psihiskās veselības veicināšanā pusaudžiem (elektroniskā formā).
Saite – <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/21813/download?attachment>.

Nils Sakss

Augstāk

Rīga: Zvaigzne ABC, 2025.

Nils Sakss (1983) ir pusaudžu psihoterapeita Nila Saksa Konstantinova pseidonīms. Līdzās darbam ar jauniešiem viņš raksta stāstus, lugas un noveles. Par debijas krājumu “Nopietnie nolūki” bijis nominēts kultūras balvai, ir vairākkārtējs “Prozas lasījumu” laureāts. Liepājas teātrī iestudēta Nila Saksa luga “Vairs nevienu”. “Augstāk” ir viņa otrais stāstu krājums. Nils Sakss mācījies spēlēt amerikāņu futbolu Amerikā, kino režiju Francijā, teātra mākslu Sanktpēterburgā, strādājis par pludmales glābēju Dubaijā, par sanitāru Gaiļezera slimnīcā Rīgā, bijis bērnu sporta treneris, žurnālists un izveidojis izdevniecību “Severīns”. Studējis arī LU reliģijpētniecību, iegūstot maģistra grādu teoloģijā.

Nodarbība KURP AUGSTĀK?

MĒRĶIS – mudināt jauniešus radoši izpausties, vienlaikus pārrunājot grāmatas saturu un attīstot pašrefleksijas prasmes.

MATERIĀLI: 57. darba lapa, balta papīra lapa vai lapa burtnīcā vai kladē, zīmulis, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Pārrunāt stāstus un dzejoļus no grāmatas “Augstāk”.
- ➔ Aicināt katru izvēlēties savu diagrammas veidu, kas rāda pieaugšanas pieredzi.
- ➔ Rosināt zīmēt savu diagrammu un papildināt ar konkrētiem dzīves notikumiem, sasniegumiem vai kritieniem.
- ➔ Pārrunāt diagrammas ar klasesbiedriem.
- ➔ Aicināt uzdot sev jautājumu, kā tava diagramma turpināsies. Papildināt zīmējumu ar pozitīvi reālistisku skatījumu uz nākotni.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā stāstos “Augstāk” attēlota pieaugšana? Kurš, tavuprāt, ir izšķirošs brīdis galvenā varoņa pieaugšanas ceļā?
- Ja tev vajadzētu veidot diagrammu, kas attēlo galvenā varoņa pieaugšanu, kāda tā izskatītos un kuri būtu pagriezienu punkti?
- Kas ir Raiens Florovs?

Aizpildīt Nila Saksa veidoto testu un uzzināt, kāds ir katra personības stils – <https://www.konstantinovs.com/testi>.

Noskatīties Nila Saksa video par to, kā izdarīt izvēles, lai tiktu augstāk, un pārrunāt redzēto – <https://maconis.zvaigzne.lv/qr/4316>.

Roberts Grants
Filozofu pagrīdes vienība
Rīga: Lietusdārzs, 2024.

Roberts Grants, īru rakstnieks, dzimis Voterfordā, Īrijā, dzīvo Dublinā. Viņš ieguvis doktora grādu filozofijā Dublinas Trīsvienības koledžā kā Īrijas pētniecības stipendiāts. Pasniedzis filozofiju gan Trīsvienības universitātē, gan vairākās citās mācību iestādēs, cietumos un kopienas centros. Roberts Grants ir projekta “Filozofija sabiedrībā” dibinātājs un Īrijas Filozofijas asociācijas (*Philosophy Ireland*) biedrs. Viņš ir rakstījis un stāstījis par šo darbu laikrakstam “*The Irish Times*”, RTÉ radio un televīzijai, BBC radio, Newstalk radio un popularizējis filozofiju sabiedrībā.

Nodarbība LASI UN DOMĀ

MĒRĶIS – attīstīt kritisko domāšanu, veicināt prasmi pieņemt lēmumus.

MATERIĀLI: 58. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Pārrunāt ar nodarbības dalībniekiem romāna saturu.
- ➔ Izlasīt romāna fragmentus, kas ietverti darba lapā, un aicināt uz diskusiju.
- ➔ Secināt, kādi ir Institūta vadības slēptie mērķi un kas liecina par to, ka tiek pārkāptas studentu tiesības.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Vai tu zini savas skolas kārtības noteikumus? Vai, tavuprāt, tādi ir nepieciešami? Kādēļ?
- Kā mūsdienu skolā veicināt disciplīnu?
- Kas motivē skolēnus gūt zināšanas, meklēt iespējas stāties prestižās augstskolās?
- Kādus iekšējos konfliktus galvenais varonis Mailo un viņa draugi pārdzīvo?

Atrast internetā kādas skolas pieteikšanās sludinājumu un izanalizēt tās piedāvātās iespējas. Pārrunāt, kāds varētu būt izglītības iestādes mērķis, kādi ir papildu piedāvājumi, vai tev tie ir pieņemami, kas šķiet nepieņemams, kāpēc.

MĒRĶIS – attīstīt kritisko domāšanu un medijpratību, veicināt prasmi atšķirt faktus no viedokļiem un formulēt pamatojumu.

MATERIĀLI: 59. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

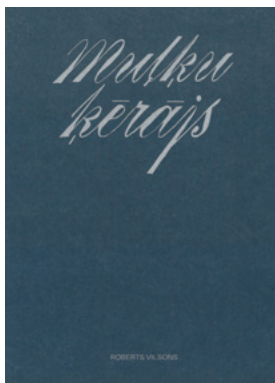
- Izdalīt darba lapas ar apgalvojumiem.
- Aicināt nodarbības dalībniekus lasīt apgalvojumus un vērtēt, kuri no tiem ir fakti un kuri – viedokļi.
- Aicināt veidot sarunu apli un pamatot savu atbildi.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kam var uzticēties – faktiem vai viedokļiem?
- Vai faktus ir nepieciešams interpretēt?
- Kādas prasmes attīsta filozofija? Kāds ir tās mērķis un kāpēc to iekļauj skolas programmā?

Izlasiet grāmatā zem katras nodaļas iekļautās filozofu (Eiripīda, Senekas, Ničes u.c.) atziņas. Uzrakstiet pārdomas un kopīgi pārrunājat tās. Noklausieties sarunu ar romāna autoru Robertu Grantu – <https://www.youtube.com/watch?v=MZZOLOGKvhM>.

Roberts Vilsons
Muļķu ķērājs
Rīga: Neputns, 2024.

Roberts Vilsons (1992) studējis Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātē, ieguvis humanitāro zinātņu bakalaura grādu filozofijā. No 2020. gada līdz 2023. gadam piedalījies literārā žurnāla "Žoklis" veidošanā. Vilsona dzejoļi līdz šim publicēti interneta žurnālos "Punctum" un "Satori", kā arī drukātajos izdevumos "Žoklis", "Strāva" un "Avīzes Nosaukums". Viņš publicējis arī atdzeju, tulkojumus un kritiku, bet "Muļķu ķērājs" ir pirmais Roberta Vilsona dzejas krājums.

Nodarbība MANS DZEJAS SĀKUMS. UZRAKSTI DZEJOLI!

MĒRĶIS – rosināt interesi par dzeju un veicināt radošo rakstīšanu.

MATERIĀLI: 60. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Iepazīstināt jauniešus ar Roberta Vilsona dzeju un sniegt nelielu informāciju par pašu dzejnieku:
 - studējis LU Vēstures un filozofijas fakultātē,
 - literārās publikācijas kopš 2020. gada,
 - no 2020. līdz 2023. gadam piedalījies literārā žurnāla "Žoklis" veidošanā,
 - kopā ar tēvu Ēriku Vilsonu veidojis monoizrādes skolu jaunatnei,
 - pirmais dzejoļu krājums – "Muļķu ķērājs",
 - dzejoļi publicēti interneta žurnālos "Punctum", "Satori", drukātajos izdevumos "Žoklis", "Strāva", "Avīzes Nosaukums",
 - publicējis atdzeju, tulkojumus, kritiku,
 - 2024. gada septembrī dzejoļu krājums apbalvots ar Dzejas dienu balvu un bijis nominēts žurnāla "Domuzīme" balvai.

Vairāk: <https://satori.lv/list/roberts-vilsons>,
<https://www.youtube.com/watch?v=4cEJtrYck2s>.

- ➔ Izdalīt darba lapas un aicināt iepazīties ar Roberta Vilsona dzejoļu nosaukumiem krājumā "Muļķu ķērājs".
- ➔ Aicināt uzrakstīt savu dzejoli, izmantojot darba lapās sagatavotos Roberta Vilsona dzejoļu nosaukumus.
- ➔ Aicināt jauniešus nolasīt uzrakstītos dzejoļus.
- ➔ Aicināt dalībniekus komentēt, kāpēc izvēlējušies tieši tos dzejoļu virsrakstus.

- ➔ Kopīgi pārrunāt, kuri dzejoļi ir vairāk saistoši, interesanti, kuri mazāk izdevušies, ko vajadzētu mainīt vai papildināt.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā tu saproti grāmatas nosaukumu “Muļķu ķērājs”?
- Par kādiem tematiem runā dzejnieks?
- Kurš krājuma dzejolis tev šķiet īpaši interesants, kāpēc?
- Kādas emocijas tevī raisa dzejoļi?
- Kā tu vērtē šī krājuma dzejas formu?
- Kā tu vērtē Roberta Vilsona dzeju?

Radošās rakstīšanas rezultātā tapušo literāro darbu uzlabošana.
Sarīkot kopīgu dzejas vakaru, kurā jaunieši lasa sev tuvākā dzejnieka darbus.

Nodarbība DZEJAS SKAĻĀS LASĪŠANAS SACENSĪBAS

MĒRĶIS – rosināt interesi par dzeju, veicināt iztēli un radošo pašizpausmi.

MATERIĀLI: sagatavota loterija ar dzejnieka Roberta Vilsona krājuma “Muļķu ķērājs” dzejoļu nosaukumiem.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Sagatavot loteriju ar Roberta Vilsona krājuma “Muļķu ķērājs” dzejoļu nosaukumiem.
- ➔ Dažas dienas pirms sarīkojuma uzaicināt jauniešus uz bibliotēku, lai iepazīstinātu ar tā norisi, pastāstītu par skaļo lasīšanu, vērtēšanas kritērijiem:
 - 1) vārdu uzsvari pareizajās vietās;
 - 2) dzejolis tiek lasīts piemērotā tempā (ne par ātru, ne par lēnu);
 - 3) lasīšanas temps tiek mainīts, kad ir nepieciešams;
 - 4) balss ir atbilstoša noskaņai;
 - 5) klausītājos tiek rosinātas emocijas;
 - 6) dalībnieks ik pa brīdim paskatās uz auditoriju;
 - 7) dzejolis aizrauj auditoriju;
 - 8) priekšnesums ir saprotams.
- ➔ Aicināt jauniešus loterijā izlozēt dzejoli un sagatavot dzejas performanci.
- ➔ Pasākuma laikā no dalībnieku vidus izraudzīties žūriju (5–7 vērtētājus) vai uzaicināt skolotājus.
- ➔ Iepazīstināt dalībniekus ar vērtēšanas kritērijiem.
- ➔ Pēc katras performances aicināt žūriju izteikt savu vērtējumu, komentārus, (vērtēšanas sistēma no 1–10 punktiem, kur 10 ir augstākais vērtējums).
- ➔ Aicināt pašus dalībniekus komentēt savus dzejas lasījumus.
- ➔ Noslēgumā kopīgi pārrunāt, kuras performances bijušas veiksmīgākās, kāpēc.
- ➔ Kopīgi novērtēt un izvēlēties uzvarētāju.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kā veiksmīgāk nolasīt dzejoli?
- Vai esi izjutis kaut ko līdzīgu dzejolī tēlotajām izjūtām, noskaņai?
- Ja tu satiktu dzejoļa lirisko ES, par ko tu vēlētos ar viņu parunāt?
- Kā tu raksturotu savas izjūtas, kas radās, lasot dzejoli un klausoties citu dalībnieku lasījumus?
- Vai tu atklāji sev ko jaunu, vēl nebijušu? Lūdzu, pastāsti!

Organizēt dzejas slamu vai dzejas vakaru.

Žans Klods Murlevā

Okeāna bērns

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2024.

Žans Klods Murlevā (1952) sarakstījis vairāk nekā 20 grāmatu, kas tulkotas gandrīz 30 valodās un pazīstamas visā pasaulē. Viņš ir ieguvis neskaitāmas literārās prēmijas un vairākkārt nominēts prestižajai Astridas Lindgrēnes memoriālajai balvai, ko arī ieguvis 2021. gadā. Murlevā darbiem piemīt plašums un daudzveidība – romānos viņš atspoguļo novērojumus par sabiedrību un tās atstātajiem nospiedumiem cilvēku dzīvē, tomēr kā sev tuvāko autors min pasaku un fantāzijas žanru. Iespējams, tieši tāpēc viņa darbus iemīļojuši visu paaudžu lasītāji: bērni – par to, ka ar viņiem runā kā ar līdzvērtīgiem, bet pieaugušie – par to, ka viņš saskata un mīl viņos bērnus, kas viņi reiz bijuši. Latviski ir lasāma vēl viena viņa grāmata – “Upe, kas tek atpakaļ” (Jāņa Rozes apgāds, 2022).

Mārtiņš Zutis (1988) ir ilustrators, rakstnieks, animators un grafikas dizaineris. Viņa ilustrācijas, komiksi un animācijas bieži izceļas ar neparastiem tēliem, vārdu spēlēm un precīziem tekstiem, kas pārvērsti vizuālā valodā. Viņa darbi publicēti komiksu žurnālos “Kuš!” un “Popper”. 2015. gadā M. Zutis saņēmis Jāņa Baltvilka balvu “Jaunaudze” par debiju bērnu literatūrā. Šo sasniegumu viņam atnesusi bilžu grāmata “Nenotikušais atklājums” (Liels un mazs, 2015), kurā mākslinieks radījis valdzinošu tēlu Kārli Darviņu, kas mēģina sadzīt pēdas noslēpumainam zvēram.

“Okeāna bērnu” no franču valodas tulkojusi **Valērija Lasovska** (1983), franču valodas skolotāja un aktīva tulkotāja. Viņas tulkotie darbi ir saņēmuši “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas” augstāko novērtējumu, piemēram, Silēnas Edgāras un Pola Beorna garstāstu “14-14” un “Mūru dāma” tulkojumi.

Nodarbība PASAKA VAI ĪSTENĪBA

MĒRĶIS – attīstīt prasmes saskatīt intertekstualitāti, veicināt iedziļināšanos tekstā, izpratni par literārām atsaucēm, parādīt, kā vēsturiski un sociāli konteksti ietekmē literatūras rašanos vai atklājas tajā.

MATERIĀLI: 61. darba lapa, rakstāmpiederumi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Aicināt izlasīt fragmentus no Šarla Pero pasakas “Īkstītis”.
- ➔ Rosināt pārrunas par lasīto, atceroties vēl citas līdzīgas pasakas un pievēršot uzmanību līdzīgajam un atšķirīgajam, kā arī salīdzinot “Īkstīti” un “Okeāna bērnu”.
- ➔ Iepazīstināt ar Šarla Pero īsu biogrāfiju.

- ➔ Aicināt sameklēt teikumu: “Pienāca ļoti nelabs gads – bads bija tik liels, ka šie nabaga ļaudis nolēma atbrīvoties no saviem bērniem.”
- ➔ Iepazīstināt jauniešus ar šo vēsturisko faktu: 1693.–1694. gadā Francijā notika smaga bada krīze, ko izraisīja auksts klimats, slikta raža un karš. Gāja bojā apmēram desmitā daļa Francijas iedzīvotāju. Pieauga nodokļi, cēlās nemieri. Baidoties no sacelšanās, valdība trūcīgos “savāca” no ielām un ieslodzīja.
- ➔ Pārrunāt, kā dažādi laiki un vēsturiski notikumi ir ietekmējuši literatūras rašanos (piemēram, Džovanni Bokačo “Dekameron”, kur tēlota stāstu stāstīšana, lai aizmirstu, ka apkārt plosās mēra epidēmija) un kā literatūra var pildīt dažādas funkcijas: aicināt uz sapratni un pieņemšanu vai ierobežot (cenzūra, politisko iekārtu slavinoši teksti).
- ➔ Aicināt atrast tekstā mūsdienu reālijas, ar kurām saskaras grāmatas varoņi, pārrunāt tās.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kādu līdzību ar romānu “Okeāna bērns” tu saskati pasakā “Īkstītis”?
- Kāda nozīme, tavuprāt, romānā ir šim pasakas citātam? Vai atceries un vari nolasīt šo citātu? [“Visjaunākais bija ļoti smalkas miesasbūves un nekad nerunāja.”]
- Kāpēc, tavuprāt, brāļi ir septiņi? Kur vēl tu esi ievērojis šādu skaitu? [Piem., septiņi Ādama dēli, septiņi pasaules brīnumi, septiņi kraukļi, septiņi rūķīši.]
- Vai vari nosaukt pasakas ar līdzīgiem motīviem? Kāpēc tās, tavuprāt, ir tik līdzīgas?
- Ir zināms, ka Š. Pero uzskatījis, ka pasakas ir laika kavēklis bērnam, bet viela pārdomām pieaugušajam. Vai tu tam piekrīti? Lūdzu, pamato.

1. variants. Katrs dalībnieks uz nākamo nodarbību sameklē kādas pasakas šausminošu fragmentu. Tie tiek samesti kopā vienā failā vai fiziskā tvertnē, pēc tam tiek cits pēc cita vilkti ārā un skaļi lasīti. Jaunieši novērtē fragmentus, dodot tiem vietu šausmu reitingā, ko veido uz tāfeles vai citur. Uzvar šausmīgākā fragmenta īpašnieks.

2. variants. Skolotājs sagatavo fragmentus no literārajiem darbiem, kas tapuši dažādās vietās, gadsimtos un režīmos (latviešu tautasdziesmas, Dž. Bokačo “Dekameron”, M. Ķempes “Ļeņina paceltā roka” u.tml.). Skolēni diskutē par katra teksta iespējamo tapšanas laiku, vietu, laikmeta fonu, iemesliem, kāpēc šie teksti radušies un kā tie turpina ietekmēt literatūru, kas tiek rakstīta šodien.

Nodarbība CEĻOJUMS UZ OKEĀNU

MĒRĶIS – veicināt prasmi analizēt literāra darba valodu kā personas identitātes un sociālā slāņa atspoguļotāju; veicināt izpratni, kā autors lieto stilistiskas īpatnības, lai radītu unikālu raksturu; attīstīt lingvistisku un starpdisciplināru domāšanu.

MATERIĀLI: 62. darba lapa, grāmata (nav obligāti).

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ Aicināt lasīt fragmentus un noteikt, kurai no uzskaitītajām personām pieder konkrētais stāstījums, un uzrakstīt to uz līnijas zem fragmenta. [Pareizā secība: Žerārs Farmanžons, Daniels Sans, Fabjēns Dutrelo, Tjeri Viārs, Marta Dutrelo.]
- ➔ Aicināt atzīmēt leksiskās īpatnības, kas raksturīgas katram runātājam. Pārrunāt, kā autors ar

valodu attēlo dažādus sabiedrības slāņus un kādi tie ir.

- Apskatīt Francijas karti un iezīmēt aptuveno ceļu, kā varēja doties Dutrelo brāļi. [Pareizā atbilde: pirmā romānā minētā vieta ir Perigē (Périgieux), pēc tam minēta Bordo (Bordeaux), pēc tam brāļi nonāk pie okeāna.]

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- Kāda nozīme, tavuprāt, ir tam, ka romānā tēlots tik daudz personu?
- Vai tu piekrīti tālbraucēja Daniela Sana vārdiem, ka nekļūdās tikai tie, kuri neko nedara? Par kādu kļūdu stāstītājs runā? Atceries kādu savu kļūdu – kāda tā bijusi un ko tu no tās iemācījies?
- Cik kilometru savā ceļā mēro Dutrelo brāļi? Vai tu kādreiz esi bijis tik tālu no mājām bez vecāku ziņas?
- Kāpēc, tavuprāt, Dutrelo brāļi bēg no mājām? Vai tu kādreiz esi gribējis aizbēgt no mājām? Kas toreiz atgadījās? Kurp tu būtu devies?
- Kādas leksikas īpatnības ļauj noteikt, kurš ir kurš runātājs? Vai, tavuprāt, tas ir reāli un atbilstoši?
- Ar ko nodarbojas tavi vecāki? Vai viņi kādreiz izmanto savai profesijai raksturīgu leksiku? Nosauc piemēru! Padomā, vai, dzirdot tevi runājam, būtu iespējams pateikt, kur tu mācies un kas tevi interesē?

Sadalīties grupās pa pieci un, izmantojot interneta meklētāju, atrast kādu Francijas pilsētu vai interesantu objektu, kur Dutrelo brāļi būtu varējuši nonākt pa ceļam no Perigē uz okeānu. Grupas dalībnieki izdomā, kas šajā vietā varētu ar brāļiem atgadīties (piem., zādzība, kāds noģībst, ielavās teātrī u.tml.). Tad grupas dalībnieki savā starpā sadala piecas 1. solī minētās lomas un, iejūtoties stāstītāja lomā, katrs sagatavo un pēc tam prezentē savu stāstījumu par šo notikumu.

Piemērs. Grupā ir pieci cilvēki, un mēs esam atraduši internetā, ka Dutrelo puīšu ceļā varētu būt bijis tilts pār Dordoņas upi [vieta], un izdomājuši, ka brāļi **uzlec uz kāda kuģīša, kas brauc zem tilta** [notikums]. Mēs iedalām sev lomas: Marta Dutrelo, 40 gadi, Jana māte; Daniels Sans, 48 gadi, tālbraucējs; Tjeri Viārs, 28 gadi, bezdarbnieks; Žerārs Farmanžons, 48 gadi, uzņēmējs; Fabjēns Dutrelo, 14 gadi, Jana brālis. Un, balstoties attiecīgās personas runas īpatnībās, kas redzamas darba lapas “Ceļojums uz okeānu” fragmentos, veidojam katrs savu liecību par šo notikumu.